

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődék a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDÁK: I. KERÜLET (VÁR). Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1. Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3. Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18.</p>	<p>Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Keckeméti-utca 6. Pardavy József, Lipót-utca 6. Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32. Süsz Dávid, Haltér 5. Ullmann József, Régl posta-utca 4. Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3. Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorotya-utca 14. Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21. Preszburg Frigyes, Arany János-utca 21. Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18. Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19. Weissmann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.</p>	<p>Löbl Dávid, Andrassy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24. Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33. Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája). Markovits és Garai, Lázár-utca 13. Beck és Vas, Király-utca 58. Nagel István, Nagymező-utca 40. Nemzeti nyomda, Eötvös-utca 19. Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35. Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35. Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.</p>	<p>Propper Leó, Erzsébet-körút 22. Zeisler M., István-tér 17. VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS). »Budapesti Hirlap« nyomdája, Rökk Szilárd-utca 4. Fritz Ármin, József-körút 9. »Magyar Nyomda«, József-körút 47. Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30. Weissenberg Ármin, Eszterházy-utca 16.</p>
<p>II. KERÜLET (VIZIVÁROS). Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4. Heisler Jaroslav, Várkert rakpart 1. Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5. Weisz Testvérek, Pala-utca 5.</p>	<p>V. KER. (LIPÓTVÁROS). Bendiner A., Arany János-utca 18. Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12. Gansel Zsigmond »Minerva«-nyomdája, Sas-utca 19. Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1. Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34. Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32. Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26. Károlyi György, Rudolf-rakpart 7. Kertész József, Mária Valéria-utca 11. Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34. Légrády Testvérek, Nádor-utca 7. Lőw Ede, Váci-körút 80. Löwy és Fischer, Nádor-utca 17. Márkus Samu, Gyapjú-utca 6. Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, Hold-utca 7.</p>	<p>VI. KER. (TERÉZVÁROS). Augenfeld Miksa, Dalnok-utca 3. Özv. Borúth Elemérné, Mozsár-utca 8. Budapesti könyvnyomda-és kiadó-szövetkezet, Kemnitzer-utca 6. Brózsza Ottó, Váci-körút 17. »Corvina«-nyomda Révay-utca 14. »Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ. Ó-utca 12. Fővárosi könyvnyomda-, vonalozó- és könyvkötő-részvénytársas., Podmaniczky-utca 37. Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7. Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31. Herrman Ignác, Laudon-utca 10. »Kosmos« müintézet, kő-és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8. Klauber és Singer, Lázár-utca 8. Krömer Alajos, Gyár-utca 20. Kunusy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.</p>	<p>VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS) Deutsch József, Károly-körút 7. Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29. Garai Mór, Károly-körút 3. Heimlich és Händler, Király-utca 49. Hunna-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Löbl Mór, Király-utca 13. Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54. »Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8. Petőfi könyvnyomda-vállalat, Dohány- és sip-u. sarkán.</p>	<p>IX. KER. (FERENCZVÁROS). Engelmann Mór, Lónyay-utca 7. »Hazánk« nyomda-részvénytársaság, Üllői-út 25. X. KER. (KÖBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberenyi-út 1.</p>
<p>III. KERÜLET (Ó-BUDA). Bartalits Imre, Lajos-utca. Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.</p>	<p>IV. KERÜLET (BELVÁROS). Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20. Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencziek-tere 3. Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8. Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4. Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43. Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1. Hedvig S., Károly-körút 22. Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43. Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8. Neuwald Illés, Gránátos-utca 8. Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Gránátos-utca 1.</p>	<p>VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS) Deutscher József, Károly-körút 7. Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29. Garai Mór, Károly-körút 3. Heimlich és Händler, Király-utca 49. Hunna-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Löbl Mór, Király-utca 13. Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54. »Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8. Petőfi könyvnyomda-vállalat, Dohány- és sip-u. sarkán.</p>	<p>BETŰÖNTÖDÉK: Államnyomda, I. vár, Nándor-tér 1. Athenaeum, Ferencziek-tere 3. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessewffy-utca 32. Egyetemi nyomda, I. vár, iskola-tér 3. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4. Pallas, IV., Keckeméti-utca 6. Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.</p>	

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csorna. Neumann Samu.	»Pannonia» könyvnyomd. (tulajd. Haar és Raab)	Kolozsvár. Gombos és Sztupjár.	Munkács. Özv. Blayer Pinkászné és fia Farkas Kálmán.
Alsó-Kubin. Schneider Dezső.	Czegléd. Piros J. és Társa.	Győr-Sziget. Gross G. és társa.	»Ellenzéke» nyomdája. Gámán János Örökösöl.	»Munkács» könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein.
Alsó-Lendva. Bozzay P.	Debreccen. »Csokonaie nyomda- és kiadó-részvény-társaság.	Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.	Gámán János Örökösöl. Horváth Géza.	
Apatin. Szavadill József.	»Debrecceni Ellenőr» ny. »Debrecceni» nyomda.	Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H.	»Közművelődése» nyomda. Lehmann V. Sándor.	
Arad. Aradi nyomda részvény-társaság.	Devescer. Ifj. Gyűrky Sándor.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	»Magyar Polgár» nyomd. Polcz Albert.	Muraszombat. Grünbaum Mürk.
Bloch H. Gyulai István.	Deés. Demeter és Kiss.	Hajdu-Böszörmény. Munyán József.	Stratzinger G.	Nagy-Atád. Günsberger Antal.
Lengyel és Stein. Muskát Miksa.	Detta. Heldenwanger József.	Halas. Práger Ferencz.	Komárom. Ziegler Károly.	Nagy-Bánya. Molnár Mihály.
Román gör. kel. egyház-megye nyomdája.	Déva. Hirsch Adolf.	Hatvan. Hofmann J.	»Petőfi»-nyomda. Spitzer Sándor.	»Kereszt» Ferencz »Hala-dás» nyomdája.
Réthy Lipót és Fia. I. aradi amerikai gyors-sajtónyomda.	Devescer. Rosenberg Zsigmond.	Hátszeg. Stern Mór.	Körmend. Részvénynyomda.	Nagy-Becskekerek. Grcsits I.
Abrudbánya. Policzzer Zs.	Ditró. Ditró és Szárhegy közsé-gek nyomdája.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria» nyomda.	Körmöcbánya. Joerges A. Özv. és fia.	Pleitz Fer. Pál Utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.). Scheinberger Ignác.
Aranyos-Maróth. Részvénynyomda. (Felsza-molás alatt.)	Dombóvár. Első dombóvári könyv-nyomda és papírszergyár.	Kanizsa. Kantzer G.	Kőszeg. Feigl Frigyes.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája.	Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá.	Lévai Fülöp.	Feigl Gyula.	Nagy-Enyed. Cirner J. József.
Baja. Kollár Antal és Fia.	Dunafüldvár. Schwarz Manó.	Holics. Hotascha J.	Kula. Berkovics Márkus.	Wokál János.
Nánay Lajos. Streintz Gyula.	Eger. Ersekli lyc. nyomda.	Huszt. Mermelstein Fülöp.	Kún-Szt-Márton. Sima F. főlkja.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp.
Balassa-Gyarmat. Halyák István.	Egri könyvnyomda-rész-vény-társaság. Kohn Dávid.	Igló. Schmidt József.	Kún-Szt-Miklós. Bors Károly.	Singer Lipót. Wajdics József.
Özv. Kék Lászlóné.	Eperjes. Pannonia-nyomda, tulaj-donos: Hedry Bertalan és Stehr D.	Ipolyásg. Neumann Jakab.	Léva. Nyitrai és Társa.	Weiss L. és F.
Balászfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Kősch Árpád.	Jászberény. Brünauer Adolf és társa.	Dukosz Lipót.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly.
Bártfa. Blayer M.	Ersekújvár. Winter Zsigmond.	Kabod. Deutsch Mózes.	Lippa. Povázsay Sándor.	Sarkady Nagy Zsigmond és Társa. Turóczy Zsigmond.
Battonya. Hungária-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Kalocsa. Werner Ferencz.	Zách József.	Nagy-Kilinda. Jokly L.
Békés. Povázsay Testvérek.	Esztergom. Buzárovits Gusztáv.	Malatin Antal.	Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor.	Milenkovits István. Radák János.
Békés-Csaba. »Corvina» ny. (Sziheleszky József.)	Gerendy József »Hunnia»-nyomdája. Laiszky János.	Kaposvár. Hagelmann Károly.	Losonc. Losonczy Sándor és Társa	Roth Simon.
Lepage Lajos. Povázsay Sándor és Guszt.	Tábor Adolf.	Károlyi Miksa. Magyar János.	Lugos. Traunfellner Károly.	Wenzelly J. és Fia. Weisz Hermann.
Belényes. Süssmann Lázár.	Fehértemplom. Wunder J.	Kapuvár. Buxbaum József.	Magyar-Óvár. Czéh Lajos.	Magyar-Óvár. Czéh Lajos.
Beszterce. Botschar T.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Fieler Hermann.	Makó. Gaál László.	Makó. Neumann József.
Örendi Károly.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Karánsebes. Oréhoja Antal.	Malaczká. Wiesner Alfréd.	Margitta. Klein Lipót.
Beregszász. »Haladás» könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroska.	Fiume. Battara P.	Karánsebesi gör. kel. róm. egyház-megye nyomdája.	Mármaros-Sziget. Mayer és Berger.	Mármaros-Sziget. Blumenfeld és Dávid.
Beszterczebánya. Machold F.	Gerendy József »Hunnia»-nyomdája. Laiszky János.	Karczag. Szódi Miksa.	Reissenberg Adolf. Román püspöki könyvny.	Reissenberg Adolf. Román püspöki könyvny.
Singer Jakab.	Stabilimento Tipo-litogra-fico Fiumano.	Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné.	Roth Simon.	Nagy-Körös. Ottlinger Ede.
Bicske. Lederer Hermann.	Fogaras. Thierfeld Lipót.	Bernovics Gusztáv. Ries Lajos.	Lugos. Traunfellner Károly.	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Bonyhád. Raubitschek Izor.	Galánta. Első galántai könyv-nyomda és papírraktár.	Werfer Károly.	Wenzelly J. és Fia. Weisz Hermann.	Nagy-Röcze. Künstler Soma.
Brassó. Gött János és Fia.	Galgóc. Stern Adolf.	Kecskemét. Sziládi László.	Magyar-Óvár. Czéh Lajos.	Nagy-Szalonta. Reich Jakab.
Muresianu Aurél. Alexi Theochár.	Stabilimento Tipo-litogra-fico Fiumano.	Tóth László. »Pannonia» nyomda.	Czéh Lajos.	Reich Jakab. Adler Jakab.
»Közművelődése» nyomda.	Galánta. Első galántai könyv-nyomda és papírraktár.	Késmárk. Kling János.	Makó. Gaál László.	Nagy-Szeben. Krafft C. Vilmos.
Brezsnóbánya. Kreisler J.	Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek.	Sauter Pál.	Neumann József.	Drotleff József. Institút tipografic.
Buziás. Ullmann F.	Gyoma. Kner Izidor.	Készthely. Nádai Ignác.	Margitta. Klein Lipót.	Reissenberg Adolf. Román püspöki könyvny.
Csákorna. Chudy Testvérek.	Gyöngyös. Braun Bertalan.	Farkas János.	Mármaros-Sziget. Mayer és Berger.	Román püspöki könyvny.
Csáktornya. Fischel Fülöp.	Herzog Á. E. Kohn L.	Király-Helmeccz. Klein József.	Blumenfeld és Dávid. Részvény-nyomda.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon.
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Kohn Mór.	Kis-Czell. Menyhárt Julia.	Vlaski Balás Lajos. Wider Mendel.	Wiener Nánán.
Csikszoreda. Györgyjakab Márton.	Győr. Fischer István és F. utóda:	Kézdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes.	Wider Mendel.	Nagy-Szöllös. Schwartz Béla.
Csongrád. Schwarz Sándor.	Nitsmann József. Surányi János.	Szabó A.	Maros-Vásárhely. Adl Árpád.	Nagy-Szombat. Goldmann Miksa.
»Tiszavidéke» nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné.	Polgár Bertalan.	»Pannonia» nyomda.	Ev. ref. collegiumnyomda. Grün Vilmos gyorsajtó-nyomdája.	Horovitz Adolf. Winter Zsig. Özvegye.
		Kis-Marton. Dick Ede.	Székely nyomdai rész-v-társaság.	Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy.
		Kis-Várda. Berger Ignác.	Székely nyomdai rész-v-társaság.	Nagy-Várad. Berger Sámuel.
			Mátészalka. Weisz Zsigmond.	Freund Lajos és Társa. Lászky Ármin.
			Medgyes. Reissenberg G. A.	Láng József és Társa. Rosenbaum Vilmos.
			Mezőtúr. Gyikó Károly.	Sonnenfeld Adolf. »Szigligeti» nyomda r.-t.
			Mindszent. Goldstein Mór.	Pauker Dániel.
			Miskolcz. Forster Rezső.	Német-Bogsán. Zeier J.
			Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát.	Német-Palánka. Kristofek József.
			Módos. Staits György.	Nyiregyháza. Jóba Elek.
			Mohács. Blandi János.	Piringer János.
			Moór. Márián György.	

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

IV. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1894 JUNIUS

6. SZÁM

Ezredéves kiállítás.

Nemsokára megkezdik a kiállítás területén az építkezéseket minden irányban. Még a nyáron megkezdik a XV. csoport nagy arányú pavillonjának az építését is. A pavillon 60 m. hosszú és 45 m. széles lesz, úgy, hogy hely jut benne mindazoknak, a kik Magyarországon a sokszorosító iparágak haladását feltüntetni óhajtják és érdemesnek tartják, nem riadva vissza a csekély áldozattól, mely a kiállítandó munkák előállításával jár. Hát mi tagadás, ugyancsak illenék megmutatnunk hogy mennyit haladtunk az utolsó évtizedek alatt. Készakarva említünk évtizedeket, mert az utolsó 1885-iki országos kiállítás alkalmával nem igen mutattuk, vagy mutathattuk be ebbeli haladásunkat. Egy évtized alatt is azonban sokat haladhat a tipografikus művészet és annál is inkább nagy reményeket fűzünk e csoport kiválóságához, de meg azért is, mert e csoport vezetése oly elismert és országos tekintélyű szakférfiú kezében összpontosul, a kinek már neve is elég garancia arra, hogy a csoport kiállítása egyike lesz a milléniumi kiállítás kiemelkedő pontjának.

Természetesen a legáldozatkészebb intéző a legkörülbtekintőbb rendező sem tud teljes egészet alkotni, ha a segítséget nyújtani hivatott tényezők együttesen nem segítenek a cél kivételében. E tényezők: *maguk a nyomdatulajdonosok.* E napokban úgy tudjuk, fel lettek szólítva e tényezők a közreműködésre, a kiállításon való részvételre. Mi, mint a szakma orgánuma kötelességünknek tartjuk e helyütt is már most tette serkenteni *úgy a főváros, mint a vidék nyomdászait, hogy e csoportot gazdagítsák részvételükkel, hogy már most foglalkozzanak a kiállítandó objectum előteremtésével,* nehogy az utolsó időre maradjon a kiállítandó tárgyak elkészítése, mert ezt mindenestre aztán a tárgyak minősége sínyli meg.

Mert már most kell gondolnunk arra, hogy mit állítunk ki. Ha vesszük, csak másfél év választ el bennünket a kiállítástól, a mely idő elég arra éppen, hogy előre dolgozhassunk kiállítandó tárgyainkon, a melyek, remélhető, méltók lesznek a kiállításra.

Mert, hála Istennek, nemcsak a fővárosnak, de a vidéki nagyobb városoknak is van már kifejlődött modern nyomdászata, a melynek haladását nem fog ártani feltüntetni. Eltekintve a napilapoktól, a melyek

a vidéki nagyobb városokban jelennek meg, van a vidéknek több oly tipografus-műhelye, melynek termékei a fővárosban is megállnák helyüket. Több helyütt a nagyobb vidéki városokban készítenek most már állami nyomtatványokat is, a melyek előállítására modern berendezést igényel s ebből kifolyólag hisszük, hogy a vidék sem fog elmaradni a milléniumi kiállítástól.

Csak a jóakaratot meg ne bénítsa a vidéki nyomdatulajdonosok körében az ily nemzeti vállalkozások iránti közöny. Mert ha a lokális kiállításokon meg tudunk jelenni szerény dolgokkal, erősen dokumentálva a lokál-patriotizmust megjelenésünkkel — és ha ott az érdek kívánja meg, hogy részt vegyünk: tegyük ezt meg egyszer érdek nélkül, ne a magunk, hanem a fejlődő nyomdászati ipar érdekében és hazafiasságból, a nemzeti érdek iránt.

Minden egyesnek hozzá kell járulni, hogy az ezredéves kiállítás sikere közreműködésük által biztosítva legyen. Ha meglesz ehhez az akarat, a kívánt siker nem maradhat el.

A bejelentések is nemsokára kezdetüket veszik. Kíváncsian várjuk, mennyire nyilvánul szakmánk művelői körében az érdeklődés a kiállítás iránt, különösen hogy a vidéki nagyobb városok nyomdászai minő mérvben jelentkeznek a részvételre.

A főváros illetékes körei, úgy vagyunk meggyőződve, minden felszólítás nélkül ki fogják venni részöket a kiállítás sikere érdekében, hogy a XV. csoport pavillonja egyik legérdekesebb, legvonzóbb helye legyen az ezredéves kiállításnak. És tekintve a pavillon méreteit a legvérmesebb reményeket fűzzük ahhoz, hogy a mi szakmánk méltó lesz az előhaladt iparágához, hogy a sokszorosító iparágak az eddigi kiállítások e nemű objektumaihoz képest nagy haladást fognak mutatni.

De nagyon kívánatos, hogy a vidék is kivegye a maga részét a kiállítás sikerességéből. Annál kívánatosabb ez, mert országos tárlatokon eddig nem igen láttuk méltóan képviselve a vidék szintén haladó nyomdaiparát és mert itt az ideje, hogy e haladást a milléniumra bemutassák, különösen a versenyezni tudó és akaró nagyobb nyomdák. A legszebb reményeket fűzzük a XV. csoport kiállításának sikeréhez, de hogy ez teljes legyen, mint mondók, minden egyes tényezőnek teljes jóakarattal hozzá kell járulnia.

Tipografus.

Csodabogár-ortografia.

Bismarck, a németek egykori vaskanczellárja, megteremtette a német egységet; *Garibaldi* Olaszországot tette nagygyá; *Deák* megalkotta a 67-diki kiegyezést: a mely tettükért nemzetük halhatatlanjai közé sorozta őket. Ha átlapozgatjuk a népek történetét, úgy sok hasonló példákra bukkanunk, a melyek mind arról tanuskodnak, hogy minden nagy dolognak kellett *egy* kezdeményezőjének lenni. És nem is lehet ez másként, mert valami idea nem szokott több agyban egyszerre megfogamzani, hanem mindig egy ember gondolja ki azt, a ki, ha gondolata szerencsés perczen született, közli azt másokkal és *többek* segítségével viszi diadalra az eszmét. Persze az az *egy*, a vezető, kit a véletlen szerencse a helyzet magaslatára helyez, glóriától övezve kerül ki a harczból s csak az ő nevét emlegetik mindenütt, míg a többiek, a kik oldala mellett küzdöttek, a névtelen hősök csoportjában kapnak helyet.

Csodálatos dolog, hogy világot felforgató átalakulásokra hány nagy ember akadt már, csak a kulturális haladás: a *nyelvtan* és *helyesírás* egységesítésére nem találkozik vezérlő talentum. És ez nemcsak nálunk van így, de a művelt nyugoti államokban is egyre tart az ortografia-krízis, a mely — valljuk be rögtön — minket, a sajtó technikai munkásait tesz leginkább próbára.

Pedig nálunk is, meg másutt is, hatalmas palotája van a nyelv tudós óreinek: az akadémikusoknak, a mely azonban — a beavatottak állítása szerint — erős kínai fallal van körülvéve. Lehet, hogy túlzott ez az állítás, bár minden szépítgetés mellett is van némi alapja.

Mert lehetetlenség jóakarattal azt állítani egy akadémjáról, hogy feladata magaslatán áll, a mikor nemzetének még a legelémibb kelléket: az *egységes ortografiát* sem adta meg.

Azt mondják az akadémikusok, hogy ez az írók makacskodásán szenved hajótörést; az írók meg az akadémiát kárhoztatják, a mely elzárkózik a véleményektől s mereven visszautasít mindent, a mi nem a kulisszák mögött eszletetett ki.

Sem egyik, sem a másik érv nem elég arra, hogy ezzel minket kielégítsenek; mert ha a társadalom valamely osztályának van ehhez beleszólása, úgy első sorban mi nyomdászok lehetünk azok, a kik türelmünket veszítjük e meddő állapotok miatt.

Miért? Megmondom.

Úgy a nyomdának, mint minden egyes munkásának borzasztó nagy kárt okoz az az idővesztés, a mit az a sokféle helyesírási rendszer (sic!) előidéz. Egyik írónak *éppen* kell, míg a másik késhegyre menne az *épenért*. Majd az egyszerű *c* és *cz* okoz galibát. Hát az egész rövid, félhosszú és egészen hosszú írásmód mennyi kellemetlenséget okoznak? Pedig hát ezek kijavíthatása a nyomdának pénzbe, a szedőnek pedig időbe kerül, a mi szintén egyértékű a pénzzel.

De tulajdonképen nem annyira ezekről, mint inkább a szók *kiírásáról* akarok egyet-mást elmondani, még pedig azért, mert az utóbbi időben éppen ezekben nem tartanak semmi rendszert.

Ma már nem azt nézik, hogy a szavakat egyenkint is rögtön érthetőkké tegyék, hanem csak írnak nyakra-főre, hogy a papiros tele legyen, mert az a türelmes nyomdafesték mindennel megküzd. Boldog-boldogtalan tollat fog és nyakatekert mondatszerkezetben, még nyakatekertebb »szellemi« okoskodással boszantja a nagyközönséget.

Ez, még az írók hanyagsága okozta a mai kóros állapotokat. Az írók nem sok gondot fordítottak a kéziratra, csak azt nézték, minél hamarabb végezzenek; a szedők pedig, pláne a fővárosban, nem nagy barátjai voltak a *magyar* nyelvnek s a szavakat nem az értelem, hanem inkább a betűk alakja után szedték össze. És a korrektorok? Hát azok békóba voltak verve, mert Damokles kardjaként függött fejük fölött a szerzők szeszélyeskedése, hát ott se javítottak, a hol a hibát észre is vették.

És a mai nemzedék már ezekre a nyomtatványokra, mint precedensre hivatkozik s rögtön a szerzőre tolja az írásmódot, hogy: »ez is így írt, ez is így tartotta helyesen« stb.

A fiatal írói gárda különösen az összetett szavak egybeírásával áll hadi lábban; de nem is csoda, mert ezek már az iskolakönyvekben is ilyen helytelenségekre akadtak, a melyet azután úgy magyaráznak, hogy ennek úgy kell lenni, mert ezt ő úgy tanulta. Azt is mondják még, hogy a szavak különírásával a *franciákat* akarják utánozni, nem pedig a *németet*, a mely öles szavakat ír egybe.

Borzasztó sóviniszta, de még inkább ellentmondó állítás ez! Hiszen még csak tanítómestereink is német emlőn nevedektek, a németből vették tudásukat, sőt legnagyobb szótárírónk: *Ballagi Mór* is inkább német volt, mint magyar. Hát mit szóljak a sok, németből szolgálilag átfordított magyar szóhoz, míg francziára soha se bukkanunk nyelvünkben, mert ha van is egy-két meghonosodott szavunk, azt mi is — mint más nemzetek — az eredeti franczia alakban hagyjuk meg.

Itt van például a mindnyájunk legnagyobb réme: a *házmester*, szolgálai fordítása a német *Hausmeister*-nek. Ez a németben is, a magyarban is összetett szó és úgy is írjuk, mint a német: egybe és nem *ház mester*. De már nem egyszer így látjuk *műtrágya gyár* (Kunstdünger-Fabrik) és nem *műtrágya-gyár*; sőt nem egyszer — persze már csak amolyan anglo-nyomdából kikerült nyomtatványon — így is láttam: *mű trágya gyár*. Persze, ezt már kinyomatva értem, mert *szedni* még mai nap is szedik így akárhány nagy műintézetben is.

Egy boszantó, de mégis nevetséges plakátkát olvashatni a váczi-körút egyik kereskedése ajtaján, a mely így kezdődik:

»Tanulók fölvételnek *Kovácsolt vasöntünkbe*« stb. Furcsa egy vasöntő lehet az, a melyiket kovácsolni kell. De ha valaki gondolkozik, hát körülbelül gyanítja, mit *akar* az a kereskedő hirdetni, azt t. i., hogy vasöntőjébe, a melyben kovácsolt vasat készítenek, tanulók fölvételnek.

Azonban előfordul olyan eset is, hogy sokszor kétes, hogy kell a több tagból álló szavak közé a kötőjelet tenni. Hát ez se nagy nehézség, mert mindig csak az

értelmet nézzük, hogy mit akarunk a szóval kifejezni és azt úgy írjuk le, hogy az olvasó egy pillanatra se akadjon fel az olvasásban. Ilyen például ez: *egyenés adórendszerünk*; mert nem az adórendszerünk egyenes, hanem az *egyenésadó-rendszerünkről* van szó. Tehát itt már úgy segítettünk, hogy a hármas összetételű szóból a két együvé tartozót egybeírjuk, a harmadik összetételt pedig kötőjellel kapcsoljuk össze; de semmiképp se úgy, mint sokan teszik, hogy mindjárt három szót csinálnak belőle: *egyenés adó rendszerünk*, mert ez meg éppen semmi.

Vagy mit szólunk az ilyenhez: »A vácsi-körúton építettek *három emeletes házata*«, — holott tulajdonképpen *háromemeletesről* van szó, vagyis *egy* olyan házról, a mely *három* emelettel bír és nem *három* házról, a melyeknek *egy-egy* emelete lesz.

Ez az egy-két példa is mutatja, hogy az összetartozó szavak megokolatlan kettéválasztása vagy helytelen összetétele milyen nevetséges és értelemzavaró helyzetet idéz elő, a melyet nem ment ki semmiféle francziáskodás.

De nem is csoda ez a rendszertelenség, ha eszünkbe vesszük, hogy ma már az akadémia közönyén még jobban ront az *ujságok* speciális helyesírási módja. Azok a titkos jegyű szerkesztői üzenetek eléggé tanuskodnak ez állításom mellett s ma már annyira vagyunk, hogy nem egy professzor fordul kedvencz *ujságjához* egy kis ortografiai útbaigazításért.

Azért azután — persze a figyelmes olvasó — egyazon lapban ilyen ellentmondásokra talál: *B. T. úrnak, Baja*. Kevesbbé és nem kevésbé, mert Arany János is azt mondta erre a szóra, hogy: *egy b kevés b*, tehát két *b*-vel irandó. — Egy pár hónappal később: *B. F., Kassa*. Kevesbbé is szokták írni, a mely mellett bizonyít a kiejtés; kevésbé, azaz *egy b*-vel is, mert ezt meg az akadémia takarja, a mely nem ír már többbé, egyéb stb. Ugyanez az *ujság az a ki, a mi* mellett úgy kardoskodott, hogy azt egybe, így: *aki, ami* kell írni; így is használta két napig, de azóta évek múltak és ma is csak kettőbe írja azokat. Sőt egyszer — ugyancsak Aranyra hivatkozva — egy szerkesztői üzenetében azt írja, hogy *a kit* csak így lehetne egy szóba írni: *akki, ammi*, mert akkor az *az-nak z* betűje változik át *k* és *m* betűvé.

Gyakran előforduló szavakat is látunk többféle kép irva, a melyik közül az egyik vagy másik okvetlenül helytelen. Ilyenek pl.: *összeség, bölcsesség*; milyen két hibás felfogás: az elsőt, a hol két *s* kellene, egygyel, a hol pedig egy kellene, kettővel írják. Összes a gyök, a *ség* pedig képző, tehát azt hozzá kell ragasztani a szóhoz és így két *ss*-el írni (összesség); ellenben *bölcsés* gyökérszó nincs, hanem csak *bölcs*, az *e* betű pedig a szó szebb hangzása végett lett a gyökérszó és képző közé becsempészve, azért nem is szabad bölcsességet, hanem *bölcséséget* kell írni. Ime, két ellentétes hiba, a melyet igen gyakran követnek el.

A mi az *éppen* és *épp* szókat illeti, azokat mindig két *p*-vel kell szedni, ha csak a szerző különösen ki nem jelenti, hogy ragaszkodik az egy *p*-hez; de már a tulajdonképpen és más ilyen szó bizony csak egy *p*-vel irandó és szedendő.

Sokan nincsenek még tisztában némely szónak az *elválasztásával* sem, azért nem egyszer látunk ilyen elválasztásokat: *va-sút, szá-madás, kia-dó*; pedig *vas-út, szám-adó, ki-adó* stb. a helyes.

Az összetett szóknál is nyakra-főre találjuk az értelemzavaró és hanyag elválasztásokat, mint pl.: *fel-legvár, szóta-gozás, sajt-tóhiba* (pedig csak *technikai*), *ha-tároszlop*, — *felleg-vár, szó-tagozás, sajtó-hiba, határ-oszlop* helyett. Fődolog tehát, hogy az összetett szavakat mindig az összetételnél választjuk el, hogy az esztétikát se rontsuk, meg az olvasó elé se gördítsünk akadályokat.

A sok apró-cseprő hibák felemlítése után csak még egyet említek meg és ez az, a mivel e lap mult számában foglalkozott bővebben: a kettőzött betűk *csontkítása*. Szerintem ez volna a legnagyobb abszurdum, a mit a nyelvészek elkövetnének. Mert csupán azért, hogy a nyelvet egy-két szabálylyal egyszerűsítsük, megbocsáthatlan hiba volna ilyen félszeg csiszolást végezni, a minek értelme sincs és a mi különben se okoz nehézséget.

Mert a magyar nyelvben a kettőzött mássalhangzókat úgyis megcsonkítjuk az olyan szavaknál, a melyeket erősen ejtünk ki, mint: *rossz, annyi, mennyi*, tehát itt magának a szónak erős hangzása van kifejezve; másképp áll azonban a dolog ott, a hol a szóhoz *segítő ragot* kell kapcsolnunk, a melylyel mintegy tüntetőleg kimutatjuk, hogy a második kettőzés a *val, vel* *segítő* ragnak átváltozott alakja, mint például: *ténnyel, vésszel, észszel* stb. Itt csak nem kívánhatjuk, hogy a *val, vel* rag ne ösmerje el az *y-, z-t* jogosult betűnek, mert bizony az *ny, sz* betűvé változik át a *val, vel v* betűje. Hiszen ekkor azt is követelhetnénk, sőt már követelték is, hogy így írjuk: *tényyel, vésszel* — s valljuk be, hogy ennek az átváltozásnak is éppen olyan jogosultsága volna.

Tehát ez csak maradjon úgy, a hogy van, mert én nem ösmerek: *lén, ös* (ősz helyett), *és* (ész helyett) stb. gyökérszavakat. Már pedig azért, hogy nyelvünkkel könnyebben boldoguljunk, azt rosszabbá tegyük: egy kicsit — nem akadémikus felfogás. De meg mikor ennek csak az az egyszerű szabálya, hogy magánál az *erős* hangzású szavaknál a gyökérszót *ssz, nny* stb. írjuk, míg a hol kettőzés *csak a rag* miatt fordul elő, ott meghagyjuk mind a két mássalhangzót, így: *nyny, szsz* stb.

Ne ezekre hívjuk fel az akadémiát, a mit úgyis helyesen oldott meg, hanem a helyes és megfelelő hangzású magyar szavak *csinálására*, hogy ne kelljen *vegytan, tanár, távbeszélő, táviró* (vagy pláne *távirda*) stb. rémületes hangzású szavakat használni, mert akkor ezeknél csakugyan jobb az idegen szavakat meghonosítani és inkább *kémia, professzor, telefon, telegráf* stbit írni.

Apropos! Az idegen szavak kiírása most a legaktuálisabb az akadémiánál is, meg az azon kívül álló íróknál is. Az akadémia még ugyan nem ment bele abba, hogy legalább a honossá vált szavakat írja ki kiejtés szerint, sokan az írók és lapok közül már azonban elfogadták ezt. Hát jó; ez még eldöntet-

len dolog, tehát ennél maradjunk csak a szerző óhaja mellett, de persze csak úgy, hogy vagy idegenül, vagy kiejtés szerint írjuk ki a szavakat és ne szedjünk vagy írjunk majdnem egymás mellé telefont és phonographot, se grafikát és orthographiát, mert ez már aztán nagy következtelenség.

Még egy-két észrevételem volna a hosszú betűkre nézve, a melylyel bizony nagyon kevesen vannak tisztában és azt hiszik, hogy ha *ül* hosszúval irandó, akkor annak többesét (utak) is *út*aknak kell írni, éppen így áll ez a *ló* szónál, a hol nem *lók*, hanem lovakat írunk. A régi szentírás után még most is írják némelyek (igen helytelenül) *tanú*, *kapú*, holott bizony azt még csak nem is ejti így ki senki. Azután itt a *szív* szó, mindig hosszú *í*-vel irandó, míg magáról a *szívről* (pl. szívvel, szívhez, szívben, szívtől) van szó; de röviddé válik, ha azt írjuk, hogy szives, szivesség.

Különbözik az egészen hosszú orthografia inkább csak a költeményeknél van helyén, a hol azt a hangsúlyozás változatossága, a ritmikus csengés, vagyis a rímeknek dallamosabbá tétele miatt használjuk. Máskülönbözik elég ott használni a hosszú betűt, a hol a szavak azt feltétlenül megkívánják, azután főképp az *úr*, *út*, *új* (mert van *ujj*), *úgy*, *így* stb. szavaknál; de nem kell a *bámúl*, *vénül*, *szépül*, szóval az *ul*, *ülök*nél a hosszú betű; de kell a szó végén számú, végű stb. szavakat, a hol a gyökérszóhoz az *ú*, *ű* van ragasztva. Nem kell azonban oda, a hol az *ú*, *ű* magához a szótörzshöz tartozik, mint például: *kapu*, *gyalu*, *szaru*, *daru* stb. Jó még a hosszú betűket használni az *ít*-nél is, mint *hevít*, *gyógyít*, *dicsőít*, *szentesít*, *lelkesít*, *taszít* és más ilyeneknél.

Most veszem csak észre, mily hosszasan elkalandoztam a példák között, hogy egy pár megjegyzésből egy egész hosszú cikk keletkezett. De szolgáljon mentségemül az, hogy az orthografia olyan kiapadhatlan forrás, a mely nemcsak egy cikk keretében, hanem kötetekben is nehezen lesz kimeríthető s a helyesírásról, főleg annak ferde kinövéseiről mindaddig aktuális dolog lesz írni, a míg csak nem fog születni egy oly reformerünk, kinek tudománya, energiája és *rendszere* előtt kalapot emel az egész magyar íróvilág és beáll hűséges követőjének, hogy az egységes magyar helyesírással vívja meg a harcot a kultúra mezején.

Addig azonban mindig lesznek csodabogár-orthografiák és rossz korrekturák.

Tichy Ákos.

Újszerkezetű betűöntő-gép.

Tíz-tizenöt éve össze-vissza, hogy egy új gépnek, az úgynevezett complet-öntőgéppnek forgalomba hozása a tökély magasabb nivójára emelte a betűöntés mesterségét. Elcinte ugyan merültek fel panaszok az új gépek munkája ellen, de hát minden új találmánynál fordulnak elő nehézségek, melyeknek legyőzése csak idő multával, a gyakorlatban történhetik. A complet-gépek terméke is későbbben olyannyira tökéletesedett,

hogy ma már némely nyomdatulajdonos idegenkedése, vagyis a közönséges öntőgéppel előállított betűknek előnyben részesítése mivel sem indokolható.

Legújabban a jőnevű *Küstermann & Co.* berlini gépgyárnak sikerült egy oly szerkezetű complet-öntőgépet alkotnia, mely a legmesszebb menő igényeknek is képes megfelelni és úgy betűket, mint különböző nagyságú kizáró-anyagot kifogástalan jó minőségben állít elő.

E gép terméke minden tekintetben kielégítő; a betűk öntése tömör és síma, képük éles, a testnagyság szabotossága és magassága tekintetében oly tökéletes, hogy fölösleges minden utáncsiszolás.

A gép kézi erőre és motor-üzemre van berendezve, mely utóbbi mód mellett inkább érvényesülnek az új gép nyújtotta előnyök. Fűtési anyagnak, a kezelés tisztasága miatt, legajánlatosabb a légszesz; ennek hiányában használható petroleum is, melynek fogyasztási költsége aligha lesznek magasabbak a gázzal történő üzemenél.

Az öntőkészülék, a matricztartály, valamint a gép többi részei, melyek a betűk előállításánál czekekkel érintkezésbe jutnak, vízűtő-szerkezettel vannak ellátva.

Egy további lényeges előnye ezen új gépnek, hogy nem szükségesek új matriczok, míg más szerkezetű öntőgépeknél azokat minden alkalommal föl kell cserélni. A simító-készülék a betű képét részutosan oly ügyesen vágja, hogy a kép finom vonásain a legcsekélyebb csorba sem ejtetik.

Kiálló cursiv-írásoknál az alávágatás külön e célra készült késekkel történik.

Egy másik fontos előnye a Küstermann-gépnek a magasságmérő szilárd szerkezete, mely nem engedi meg, hogy az instrumentum és a matricz közé még oly parányi hulladék is férközzön bele. Ez az előny a matricztartály tárcsájának különös formája által éretik el, melynek következtében a matricz azon pillanatig rajta tapad az öntött betűn, míg nem a záró-készülék, mely finom szilánkokat is hordhat magával, el nem érte legmagasabb pozícióját. A matricztartály szerkezete különben olyforma, hogy a hőség-okozta terjeszkedés káros hatása a matriczra nincsen befolyással.

Az egyes betűk a csiszolókéseken történő végig-surránásuk alkalmával abszolúte szilárd helyzetben tartatnak. Itt még megemlítendő, hogy minden betű öntése után külön-külön csiszoltatik e gép által.

A gép egyszerű szerkezete lehetővé teszi, hogy azon akármely öntő, ki eddig complet-öntőgép mellett nem is volt alkalmazva, dolgozhat, mert fogásait hamar elsajátíthatja s a gép konstrukciójával is könnyen ismerkedik meg; tehát fölöslegessé válik szakképzett gépésznek melléállítása.

A mellékelt ábrában bemutatott gép kilencz órai munkaidő mellett a betű testnagysága szerint képes 20.000—40.000 kész darabot előállítani; a kizáró-anyag számára alkotott specziális géppel még nagyobb eredmény érhető el.

A német szaklapok, melyekből ezen leírást átveszünk, melegen ajánlják a technika ezen legújabb vívmányát a betűöntés terén.

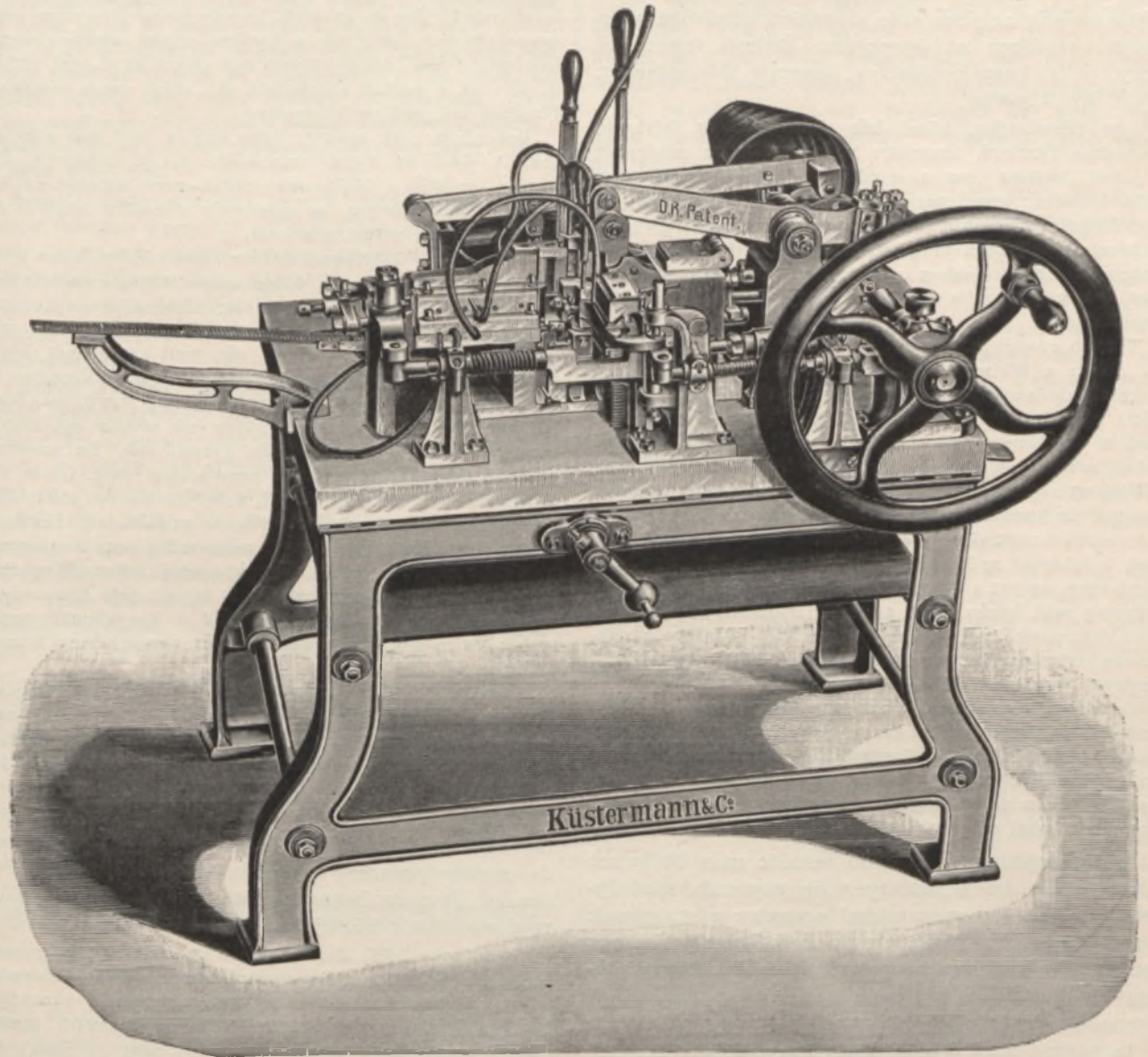
Szüts Lajos jubileuma.

Mint midőn a vándor, keresztül törtetve a puszták sivatagjain, elszenvedve epesztő szomjúságot és testet ölé fátadalmakat, maga előtt látja végre hosszú napok után azt a helyet, mely vágyainak, mely igyekvésének célja volt, elfeled egyszerre minden szenvedést és csüggedést és a komor kételyek helyét bátorító reménység foglalja el szívében és lelkében,

nuk jövő ifjabb nemzedéknek? Hánynak nem sikerül célhoz érni még egy hosszú élet nehéz munkája után is? Életük alkonyán is hányan állanak ugyanott, hol annak hajnalán állottak: az élet súlyos harcában, a szenvedés hullámcsapásai közepette!

A sors ilyen mostoha gyermekeit csak az a tudat vigasztalhatja, hogy nem egyedül állanak szenvedéseikkel: ezen és ezen vannak osztályrészeik.

A fennebbi sorok Szüts Lajos öreg szaktársunk

úgy érezhet az az öreg munkás is, ki egy egész emberöltőn át járva az élet göröngyös útját, küzdve és szenvedve viseli a sors csapásait csak azért, mert él keblében a remény, hogy a lankadatlan és kitartó fátadalmak vége csak siker lehet, hogy a hosszú út végén csakis egy cél lehet, csakis egy emlékeztető jel: becsülettel és igyekezettel eltöltött élet után gond nélküli élet.

Csalódva reményeikben, hányan esnek kétségbe már az út közepén, mert lelkük nem elég erős elviselni a sors csapásait és a helyett, hogy továbbra is küzdenének, félreállnak, helyet engedve az utá-

jubileuma alkalmából jutottak eszünkbe, kinek tiszteletére az *Egyetértés* és *Neumayer*-nyomda személyzete a múlt hó 27-én szép ünnepélyt rendezett. Szüts Lajos azok közül az erős jellemekek közül való, kik bátran szembe néznek a sorssal és a kiknek a küzdelem soha sem nehéz és kik csak akkor tudják magukat megjutalmazva, ha híven teljesítették emberi kötelességüket és ezen kötelességek teljesítése által szaktársaik igaz tiszteletét és őszinte ragaszkodását kiérdemelték.

Az ünnepélyen részt vett az *Egyetértés* szerkesztője is testületileg *Benes János* h. szerkesztő veze-

tése mellett, valamint a fővárosi szaktársak közül is nagyon sokan.

Az öreg jubilánshoz *Sprenczl* Károly, a lap törledője intézett először rövid, de annál tartalmasabb beszédet, biztosítva őt a személyzet szívből érzett tiszteletéről és szaktársi szeretetéről és hogy a személyzet büszkén vallja Szüts Lajost kollegájának.

A következő szónok *Benes* János h. szerkesztő volt, ki *Csávolszky* Lajos szerkesztő és az egész szerkesztőség nevében szép szavakkal üdvözölte hosszabb beszédben az ünnepeletet. Örömet fejezte ki, hogy ő is hozzájárulhat az ünnepelet üdvözléséhez. Majd így folytatta:

Egy félszázadon, közel két emberöltőn át folytonos munkában kitartani, tiszteletre kell hogy bírjon mindenkit, a kinek fogalma van a munkáról s a ki a munkát meg tudja becsülni; annál nagyobb tehát a mi tiszteletünk és becsülésünk Ön iránt, a ki félszázados munkásságának javarészevel olyan pályán tudott kitartani, a melyen még kevés embernek sikerült ahhoz a határhoz eljutni, a melyet Ön elért s a melyen, adja az Isten, hogy még jóval túl is haladhasson.

Vizet hordanék a Dunába, tisztelt uraim, ha ezt a pályát itt, ebben a körben ismertetni akarnám; Önök közvetlen részesei mindazoknak a tényezőknek, a melyek a testet és lelket egyaránt megtámadják és idő előtt elsorvasztják s íme, itt áll előttünk egy ősz férfiú, a ki nemcsak dacolni tudott ezekkel az elemekkel, hanem kereste a velők való küzdelmet s visszakiváncokozott hozzájuk akkor is, a mikor más pályán könnyebben és dicsőséget aratva élhetett volna. Visszakiváncokozott ő arra a pályára, a melyről tudta, hogy csak küzdelmet nyújt neki osztályrészü, a melyen dicsőséget nem arathat s a melyen szaktársainak s ismerőseinek aránylag szűk körén kívül a nagy társadalomtól észrevétlenül kell munkálkodnia, de hozzájárulhat közvetve a világhosszág terjesztéséhez, a melynek napja mindig nagyobbodó fényvel ragyog az emberiség javára.

De bár a társadalom nem vette észre, annál jobban tiszteljük és megbecsüljük mi, a kik vele a munkában egy levegőt szívunk. Az ő lankadatlan kitartása buzdításul szolgál nekünk, s hogy nemes példáját ezután is követhessük, szívem teljes melegével kívánom, hogy az Isten Szüts bátyánkat még sokáig éltesse!

A segédszerkesztő üdvözlő beszéde után *Pollacsek* József emelt szót a Neumayer-könyvnyomda személyzete nevében, meleg szavakkal ecsetelve a szaktársak szeretetét és becsülését. Utána *Rencsisovszky* Ferencz mondta el az ünnepi beszédet, melyből a következőket közöljük:

Nehéz az élet! Nehéz és mégis milyen rövid!

Születtünk, hogy éljünk; élünk, hogy dolgozzunk; dolgozunk, hogy megélhessünk. Ez mindnyájunknak közös sorsa.

Egy emberélet mi az örökkévalósághoz?! Semmi! Nyújtsa bár meg a természet oly hosszúra is, akkor is csak semmi. Egy pillanat: volt és nincs. És mégis, hogy ragaszkodunk a léthez, hogy kapaszkodunk, hogy nyujtanánk azt minél hosszabbra, csak hogy annál tovább viselhessük és hordozhassuk az élet súlyos keresztjét. Hiszen olyan szép az élet, ha még oly súlyosan nehezedik is reánk a sors keze.

Csak a léthez való ragaszkodás készlet bennünket szembezállani a sors csapásaival az élet viharai között; csak a léthez való ragaszkodás acélozza meg idegeinket; csak az tesz bátrakká bennünket szilárdan megállani helyünkön, azon a helyen, melyet a sors számunkra az élet oceánjára

ban kijelölt; csak a léthez való ragaszkodás serkenti az ifjút, bátorítja a férfit és támogatja, segíti az aggastyánt kitűzött célja elérésében. Csakis így érthető, csakis így magyarázható, hogy az a gondtalan ifjú, ki még jóformán a szülői vezető és óvó kezére volna utalva, kilépve az élet küzdőterére, majdnem minden átmenet nélkül egyszerre komoly, érett férfivá lesz és fölveszi a harczt a létért való küzdelemben; viaskodik és küzd a sors csapásai ellen ernyedetlenül és fáradhatatlanul, ügyet sem vetve arra, — mert nincsen is rá ideje — hogy az idő kereké szakadatlanul halad előre és az érett, komoly férfiból egyszer csak aggastyán lesz, kinek már a jövőben semmi reménye nincs, kire már a jövő reménységára egy szikra fényt sem vethet és ki csak a multak emlékeinek él, abból merit magának biztatást csüggedései közepette.

Reá nézve csak *mult és jelen* van, a *jövő* már *nem az övé*. A *jövő* az ifjabb nemzedéké. És itt találkozik két véglet: *az ifjú a jövőbe néz*; abból merit reményt és kitartást a küzdelemhez, *az aggastyán a multra* tekint és az segíti őt előre; az ad neki erőt.

Szüts Lajos szaktársunk 50 éve küzd a létért. Ötven éve! Egy egész emberélet óta. Küzd ernyedetlenül és nem csüggedt el soha. Küzd még most is; küzd abban a korban, melyben a sorsnak egy szerencsésebb gyermeke már rég nyugalomra, már rég pihenni tér, mert szorgalmát, igyekezetét, fáradságát mégis csak koronázta valami kis siker és egy egész emberöltőn át folytatott kitartó munkásságának lett annyi eredménye, hogy a jövőre való minden aggodástól menten élvezheti lázas munkája gyümölcseit. Ez azonban a mi jó öreg szaktársunknak nem adatott meg. Ötven évi küzdelem után most is ott áll, a hol ötven év előtt állt: a nyomjai szedőszekrény előtt a szedővassal kezében. Dolgozik és fárad éjjel-nappal csak azért, hogy meg legyen a máról a holnapra valója. Végez testet és lelket ölü munkát csak azért, hogy agg napjaiban is legyen neki tisztességes egzisztenciája és ne legyen másnak a kegyelemkenyerére utalva és mások kénye-kedvének és szeszélyének kiszolgáltatva.

Szeretett jó öreg szaktársunk! Jó példával szolgálj nekünk. Ha egyébként tisztessé multad és aggkorod nem parancsolna is irántad részünkről tiszteletet és szeretetet, példaadásoddal és munkásságoddal érdemelned azt ki feltelesen.

Azután a jelenlevőkhöz fordulva, elmondta Szüts Lajos élete folyását, a mely változatos volt ugyan, de egyben mindig egyforma volt, abban, hogy a munka játszotta benne a főszerepet. Az érdekes életrajzi adatokból közöljük a következőket:

Szüts Lajos 1830 december 16-án született Budapesten. Négy gimnáziumi osztály elvégzése után 1843 december hóban vétette fel magát az egykori Beimel-féle nyomdába betűszedő-tanoncznak. Szeretettel és igyekezettel tanulta meg új pályájának mesterfogásait és négy évi inaskodás után 1847 december havában felszabadult. A következő évben végigfűtt Magyarországon a szabadság szele. Kitört a forradalom. A vész idejében szüksége volt a hazának hű fia védő karjára. Elment mind, a ki magyar volt. De az elsők közt ment el Szüts Lajos. Édes atyja akarata ellenére 1848 junius havában állt be önkéntesen a pesti csatárokhoz (14. honvéd-zászlóalj), melynek parancsnoka Inczedy őrnagy volt. Résztvéve több ütközetben, 1849 husvétján, a váci csata után, melyben kitüntetéssel vett részt, a gyalogságtól átlépett a tüzérséghez, az 1. számú háromfontos üteghez, mely üteg később Komárom védelméhez rendeltetett. Komárom kapitulációja után, 1849 október 1-én, mint tüzér-tizedes szabadságoltatott. Az elnyomás sötét napjaiban ismét a szedőszekrényhez állott. A Landerer és

Heckenast nyomdában dolgozott egész 1860-ig. Ekkor régi vágyának és a művészi élet csábítgatásainak engedve, elhagyta a szedőszekegyet: színész lett. Havi Mihály társulatánál lépett fel először Kolozsvárott. A szini pályán meglehetősen sikereket aratva, megmaradt egészen 1880-ig. Ekkor azonban már megúnva a vándorszínészek kóbor életmódját, ott hagyta a világot jelentő deszkákat és visszatért újra ahhoz a pályához, melyről — hírről és dicsőségről álmodva — a szini pályára lépett. A szini pályát elhagyva, a Franklin-nyomdába lépett, mint szedő az Egyetértéshez és azóta is ott áll minden megszakítás nélkül egész mostanáig, hogy és helyét jól megállja, annak bizonyosságul csak annyit említünk fel, hogy ha minden szedő hozzá hasonlóan szedne, bizony nem volna szükség korrektorokra. Szüts Lajos szedi most az Egyetértés részére a »Két unokatestvér« című regényt és szedését naponként korrigálás nélkül lehetne a lapba betördelni.

Rencsisovszky szaktárs ünnepi beszéde után Szüts Lajos mélyen meghatva mondott köszönetet azért a szép ovációért, melyet részére rendeztek, különösen köszönetét fejezve ki az *Egyetértés* szerkesztőségének, mely az ő ünnepeltetéséből oly nagy részt követelt magának és annak emeléséhez testületi megjelenésével hozzájárult.

Azután átadták neki az ajándéktárgyakat. *Benes* János segédszerkesztő a szerkesztőség ajándékát, egy értékes aranylánczot nyújtott át, *Hadek* János szedő átadta a személyzet ajándékát, egy gyönyörű tajték-pipát a jubiláns monogrammjával, díszes dohánycacskót stb. Majd *Salamon* Simon pénztáros átadta *Neumayer* Ede ajándékát, egy pénzes erszényt. Utoljára *Timár* Szaniszló, az *Egyetértés* belmunkatársa emelt szót, üdvözölve a jubilánst és az *Egyetértés* szedőszemélyzetét, a melynek Szüts Lajos mindig egyik díze és büszkesége volt és most is az. Beszédét a magyar munkások éltetésével végezte, mondván, hogy a ki a munkást nem becsüli, a kenyeret nem érdemli. A jubilánst *Soós* Antal, az *Egyetértés* belmunkatársa, ki a fővárostól távol volt, táviratilag üdvözölte. Az *Ébredés*-dalárda, a mely az ünnepélyen részt vett, rázendített néhány kitünő magyar dalra, mire a jókedv magas fokra hágott. A társaság éjfél előtt oszlott szét a legvidámabb hangulatban.

Replika.

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

A Grafikai Szemle ez évi áprilisi számában bátorítottam a szakköri tagságijegy-pályázat bíráló-bizottságának jelentésére Szerkesztő úr engedelmével egy pár szerény észrevételt tenni. Midőn ezt tettem, nem lebegett szemem előtt semmi más, mint a nemes ügy, melynek szolgálatot véltem tenni az által, ha úgy is mint nyomdász, úgy is mint a Szakkörnek egyik igénytelen tagja, sem *személyért*, sem *személy ellen*, hanem a *pályázók* érdekének megóvása mellett a *bizottság* eljárását megvilágítani igyekezzem. És hogy ez mennyiben sikerült nekem, azt az elfogulatlan olvasóra bízom, a ki nem tekinti azt, ki az, a ki ir vagy pályázik, hanem azt, vajjon mit ir, esetleg mivel pályázik az illető.

Becsés lapja májusi számában egy cikk jelent meg, a mely foglalkozni akar azokkal az állításokkal és észrevételekkel, a melyek cikkemben foglaltatnak. Ennek a cikknek az írójára csakugyan lehet alkalmazni azt a latin mondást: Si tacuisses, philosophus mansisses. Mert ebben a cikkben olyan fejtejtőre állított okoskodások vannak, hogy azokat alig lehet komolyan venni.

Az igaz, hogy a bizottság elfoglalt álláspontját igyekszik védeni, de bizony nem igen tudott tovább menni az *igyekezetnél*. Azaz, pardon, egy nagy lépéssel tovább ment, elment egész a személyeskedésig.

De engedje meg, tek. szerkesztő úr, hogy egy kissé bővebben foglalkozzam e famózus cikk minden egyes tételével.

Én egy tizenöt tagból álló bíráló-bizottság eljárására tettem meg észrevételeimet és őszintén megvallom, nem vártam arra választ. Hogy arra mégis válasz adott, így, ilyen hangon és már megint — a többiek tudta nélkül, azt, úgy hiszem, éppen azok nem köszönték meg, a kiknek érdekében akart eljárni.

A cikk legelőbb is a helyett, hogy védené az általam megtámadott azon eljárást, hogy a tizenöt főből álló bizottságból csak nyolczan voltak a döntő ülésen, velem foglalkozik és azt mondja, hogy nekem nem lett volna szabad észrevételeimet a Grafikai Szemle útján megtenni, továbbá, hogy előbb *körülnéztem* volna, mielőtt állításaimat megtettem, vajjon azok birnak-e kellő súlylyal és értékkel.

Őszintén megvallom, tek. szerkesztő úr, úgy ezt, mint általában a többi hasonló mondásokat nem vagyok képes megérteni. Hogy nekem, vagy bárki másnak, ne lenne joga arra, miszerint akármilyen *kimerítően* megindokolt bizottsági jelentést is, tárgyilagosan, a Grafikai Szemle hasábjain megbeszélés tárgyává tegyem? Hiszen én úgy tudom, mikép a Gr. Sz. *nyomdász-szaklap*; ha valahol, úgy tehát itt van helye az általános érdekű kérdések megvitatásának. Már most az a kérdés, hogy az én észrevételeim birnak-e kellő súlylyal és értékkel, azt bizza a cikkíró a t. olvasó józan és elfogulatlan belátására, mert azt soha sincs hivatva az érdekelt ellenfél eldönteni. Én igenis irhattam azt a cikket, mert nem voltam pályázó, engem tehát nem vezérelt személyes indulat. A cikkíró *személye* ellen tehát csak akkor lehetett volna kifogást emelni, ha azt egy pályázó sértett önértetében írja meg; a mi még akkor is menthető lett volna.

Az a másik tétel, miszerint tanácsos lett volna »körülnéztem«, teljesen fölösleges, mert hogy igenis körülnéztem és pedig nemcsak a »nyomdásztársadalomban«, azt alább tényekkel fogom bebizonyítani.

Én kifogásoltam a hét szakértő hiányát és ezen kifogásom alaposságát most is főtartom. Cikkíró azt mondja, a bírálóknál elég volt nyolcz szakértő tudása is és eljárásuk helyességének bizonyítása mellett felhoz egy esetet, az 1891-iki önképző-osztályi levélfej-pályázatot, a mikor a bizottság szintén így járt el.

Csakhogy nem szokás és nem helyes veszedelmes és rossz precedensek után indulni és még inkább

elhibázott dolog azokkal védekezni. Ha megtörtént, hát rosszul történt. Éppen azért irtam én azt első cikkemben, hogy a világon sehol nem történt, *de nem is lett volna szabad megtörténnie!*

A mi a nyolcz szakértő tudását illeti, azt én sem akkor nem vontam kétségbe, sem most nem vonom kétségbe és a *birálatnál* talán elég is volt, de a *szavazáshoz*, az ügy eldöntéséhez okvetlen szükségesnek tartottam volna a jelen esetben a hiányzó

De hogy meggyőzzem cikkirót arról, hogy igenis szokásos egyes jury határozatát felülbírálni és egyes esetekben ignorálni is, felhivom figyelmét az 1894. márczius 4-én lefolyt Baross-szobor pályázatra, a hol a bizottság, többek közt Gerlóczy Károly, Vadnai Károly, Steindl Imre, Cziegler Győző, Benczur Gyula, Bezerédj Gyula, Zala György, tehát csakugyan szakértőkből álló bíráló-bizottság az első díjat Strobl Alajos pályamunkájának ítélte. A végrehajtó nagy-

Kulbe üdvözlő-jegye.

birálókat, már csak azért is, hogy szavazatukkal ellensúlyozták volna azt az ellenszenvet, a mit a bírálók egy része, elég helytelenül, a pályaművek beküldői iránt éreztek.

Kimondom világosan: ha a bizottság igen tisztelt elnöke és talán az előadó úr is csak egy kevés jóakarattal viseltettek volna a VIII. számú pályamű beküldője iránt, úgy a szavazás egészen más eredményt mutatott volna.

bizottság pedig ezzel homlok-egyenest 31 szóval hét ellen kimondta, hogy a jury által első díjjal jutalmazott mű nem ér semmit és a Baross-szobor felállítását Strobl mellőzésével tényleg Szécsi Antalra bízta.

Ebben az esetben pedig százezer forintról és örök dicsőségről van szó és lássa be a cikkiró, miszerint Errare humanum est — és ne vegye zokon, ha az ő ítéletüket kifogásolni merészelttem.

Erre vonatkozólag bemutatok egy szemelvényt, a

melyet Viharos (Gerő Ödön) szintén e szobor-pályázatról a nagy-bizottság döntése előtt irt gyönyörű tanulmányából veszek, bizonyításul annak, hogy a bíráló-bizottságok nem olyan nebutsd-virágok, miszerint rossz néven lehetne azt venni, ha valaki ellenkező véleményen mer lenni:

A kritika szabadsága a mi feygyverünk, miért vitassuk el azoktól, a kik hivatalból kritizálnak? Meg vagyunk róla győződve, hogy az első díjjal jutalmazott pályá-

hető; de az sincs ám kimondva, hogy *igénybe vehető!* Hát kérem, ez olyan nevetséges védekezés, a mely talán magánbeszélgetés közt egy rosszul sikerült élcz számba elmegy, de egy komoly szaklapban, egy komolynak látszani akaró cikkben nem lett volna szabad helyet foglalnia.

A pályázatok termeszete magában foglalja a pályázók szabadságát mindazon előnyök és segédeszközök kihasználására, melyek a feltételekben tiltva nincsenek.

A VIII. számú pályamű.

munka amúgy sem kerül kivitelre, hogy senki sem meri azt megkoczkáztatni, hogy a legkomolyabb államférfi emléket a *komikum*nak adja birtokába, mért ne engedhesse meg magának tehát a bíráló-bizottság azt a *luxust*, hogy első díjjal jutalmazza azt a gipszbe öntött *szertelenséget*?

A következő tételnél a cikkben tévedés van, a mennyiben azt akarja elhítenni, mintha én a litográfiát védelmembe vettem volna. Hát ez nem áll, mert én csak azt kifogásoltam, hogy miért nem tették azt bele a pályázati feltételekbe, hogy a litográfia mellőzendő.

Erre a cikkíró igazán jó humorral azt feleli: »Abban igaza van, hogy a pályázati feltételekben nincs kimondva, hogy a litográfia igénybe nem ve-

Csakugyan, az a litográfia-szín éppen csak kifogásul volt jó arra, hogy a díjakat ki ne adják; mert a szín mikénti előállítás ma már nem igen jöhet komoly kifogás alá, mert hiszen, a mint éppen a Gr. Sz. májusi számában le van írva, de meg köztudomású is, hogy a színeket ma már, bármilyen »csiklandóság« is, könyvnyomdai úton is elő lehet állítani.

Foglalkoznom kell még, a mit legelőbb kellett volna emlitenem, azzal a váddal, a melyet a cikkíró, úgy látszik, argumentum hiányában, a VIII. számú pályamunka eredetére nézve felhoz. Ugyanis azt »súgja«, hogy az Kulbe szaktárs berlini üdvözlő kártyájának hű másolata. Igazán, ezt az utólag föltalált furcsa-

ságot olvasva és megnézve, összehasonlítva a két munkát, azt kell hinnem, miszerint czikkíró Kulbe jegyét nem is látta! Hogy a t. olvasónak fogalma legyen az általam mondottakról, íme, szembe állítom a két munka teljesen hű vázát, hogy mindenki meggyőződhesse ennek az állításnak a valótlanágáról. Mert bizony-bizony erős fantáziájának kell lenni annak, ki ebben a két munkában rokonságot talál.

Föltéve, de meg nem engedve, hogy e pályamunka utánzata volna egy kitünő munkának, ez esetben sem látom indokolva a díj megtagadását akkor, ha azon a pályázaton ennél jobb pályamű nem volt. Ez az érv is csak akkor állhat meg, ha két egyformán jó munka kerül eldöntésre, igen természetes, hogy ez esetben a jó eredetét illeti meg az elsőség.

Erre vonatkozólag is szolgálhatok példával: a május 23-án lefolyt budapesti hid-pályázaton 73 pályamű közül, a melyek közt nagy számmal voltak eredeti és új eszmék képviselve, mégis a stuttgart-esslingeni gépgyár 11. számú pályatervét koszorúzták meg a 30.000 koronás első díjjal, daczára, hogy az a világhírű brooklyni híd hű másolata kicsinyítve. Ezzel csak azt akarom bizonyítani, hogy nem elég alapos kifogás az a díj megtagadására, hogy esetleg az a pályamunka másolat, mert jobb egy sikerült utánzat, mint egy rossz eredeti.

Végül csak azt nem értem, hogy, a mint a czikkíró is beismeri, valamelyik »elhasalt« pályázó a *döntés után* »tombolt mérgében«, hogyan kerül a »kimerítően megindokolt« jelentésbe »egy kis czélzás« a pályázókra.

Összegezve az általam immár két ízben elmondottakat, föntartom a már egyszer kimondott véleményemet:

a díjakat egy kevés jóakarattal a VI., VII., VIII. számú pályaműveknek ki lehetett és ki kellett volna adni.*

Róth Lipót.

VEGYESEK.

Lapunk féléves előfizetőit, kiknek előfizetése e számmal lejárt, tisztelettel kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket idejekorán megújítani; egyben kérjük lapunknak úgy fővárosi, mint vidéki barátait, szerezzenek lapunknak minél több pártolót, hogy a magunk

* A méltányosság vezetett bennünket, midőn a bíráló bizottság jelentésére vonatkozó megjegyzéseket áprilisi számunkban föl-vettük; ugyancsak ez az érzet nyilvánult bennünk a viszonzás föl-vételénél is, — s ezzel azt hisszük, eleget is tettünk volna mindkét féllel szemben és befejezhetők volna a jelentés felett keletkezett vitát. Ha mégis helyet adtunk jelen replikának, tekintessék ez kivételnek, mert bármily érdekes téma feletti vitát is a végtelenig nyújtani nem lehet; a nézetek kölcsönös kicserélése tanulságos addig, míg azok szigorú tárgyilagossággal és ismétlések kikerülésével tétetnek meg; mihelyt ezen határt túllépik, — pedig a terjedősebb vitáknál vajmi bajos ezt elkerülni, — megszűnik hasznos és közérdekű lenni. A mai replika még megmaradt azon a nívón, mely jogosulttá teszi közlését, de még sem ezért annyira, mint inkább és főleg azon okból adtunk helyet neki, hogy alkalma legyen az olvasó elé állítani képtelenül is ama két munkát, melyek egyike mintának, a másika pedig az előbbi utánzatának mondatott. Ezzel azt hisszük, csakugyan kimerítettük mindkét fél részéről ugy az érveket, mint a bizonyítást, s így bátran bizhatjuk olvasó szaktársainkra, hogy a lefolyt és általunk ezennel befejezettnek nyilvánított vitából alkossa meg ki-ki a véleményét. Béke velünk!

Szerk.

elé tűzött föladataknak fokozott mérvben felelhesünk meg. Lapunk előfizetési ára oly csekély, hogy azt minden szaktársunk megrendelheti minden nagyobb anyagi áldozat nélkül. Azt hisszük, hogy lapunk barátai eddigi működésünkből eléggé meggyőződtek életképességünkről. Ha e képességet az anyagi pártolás fokozza, mind könnyebb leend előre vinni szakirodalmunk ügyét, melynek híveivé szegődtünk. Az előfizetési összeget (*egész évre 2 frt, félévre 1 frt*) kiadóhivatalunkhoz, legcélszerűbben postautalványon, a melyet mai számunkkal kapnak olvasóink, kérjük beküldeni.

Mellékletünk. Ismét egy csinos kis munkát vettünk köszönettel *Augenfeld Miksa* úrtól, kinek nemrég fennálló intézetéből már több szép mutatóványt volt alkalmunk közölhetni. Ez a mostani is csak haladást mutat s dicséri az ambiciózus szakembert.

Ifj. Thümecke Károly helybeli gépgyárának (IV. ker., koronaherczeg-utca 3. sz.) két rendbeli prospektusát mellékeljük mai számunkhoz. Egyik kézi és lábajtásra való lyukasztó-gépekről, a másik taposó- és accidens-sajtókról szól. Mindkettőt ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Nyári mulatság. A *Könyvnyomdászok Szakköre* és az *Ébredés* daloskör július hó 8-án a *Disznófőnél* együttesen tartja meg nyári mulatságát. A meghívókat a napokban küldik szét.

Kik akarnak hangjegyszedők lenni? A *Könyvnyomdászok Szakkörének* választmányja legutóbbi ülésén azt határozta, hogy tagjainak lehetővé teszi a hangjegyszedés megtanulását s e czélból október és november hónapban (mindig vasárnap) kurzust nyit. Mielőtt erre nézve bővebb prospectussal szolgálhatnánk, már előre is megjegyezzük, hogy e tanfolyamban csakis olyan körtagok vehetnek részt, a kiknek némi zeneismeretük van, vagyis ismerik a kottákat. A kik azonban ezt nem tudják, azonban mégis szeretnének a kurzusban részt venni, azok részére egy kézikönyvet ad ki a választmány, a melyből majd rövid idő alatt elsajátíthatják a szükséges tudnivalókat. Jövő számunkban különben részletesebb fölvilágosítást hozunk e tanfolyamról.

Villamos munkagép-kiállítás. A villamosság fejlődését figyelemmel kísérőkre nézve rendkívül érdekes kiállítás nyílt meg e hó 10-én a városerdei iparsarnokban. A villamossággal hajtott munkagépek egész sora ott működik a szemlélő előtt s ezt a zúgó, zakatoló géptömeget látva, gondolkozhatunk azon, mivé fog fejlődni az iparos-segéd-eszköz nemsokára a villamosság segítségével. A sokféle gép között bennünket leginkább a szakunkhoz tartozó gépek érdekelnek, de sajnos, hogy ezeknek nem mind-egyikét láthattuk működésben. A kiállító között ott találjuk *Krause Károly* lipcsei gépgyárát (képviselője: Galitzenstein H., Budapest V., Erzsébet tér 5.) könyvkötészeti segéd-gépekkel (sarokvágó, aranyozó, karczó, vágó, lemezvágó, papírvágó, simító, csomagoló és könyvnyomdai sajtókkal képviselve); *Anger és fia* bécsi gépgyárosokat (képviselőjük: Fuchs Dávid, Budapest IV., ujlág-utca 6.) a többek közt egy kis amerikai sajtóval, melyet az Országgyűlési Értesítő nyomdája tart üzemben. E kis gépnél *Lukács* miniszter is időzött s a gép által nyomott csinos czéggjegyből magával is vitt egyet, megdicsérve a gép munkaképességét. A kiállítás összes gépeinek hajtására a villamerőt a Magyar villamossági részvény-társulat központi kábelhálózata szolgáltatja. Ajánljuk szaktársainknak, hogy az érdekes kiállítást ne mulasztják el megsejmelni.

Igen szép accidensmunka-gyűjtemény birtokába jutott a Szakkör *Mederschitzky József* szaktársunk jóvoltából. Ezen accidens-munkák többnyire az adományozó gépmesteri mű-

kodésának termékei a temesvári Magyar-nyomdából és valamennyien ezen nyomda művészetileg magas nivón álló munkaképességéről tanuskodnak; több lapja a gyűjteménynek a nemzetközi mintacsorében is derekasan megállta helyét és széles körben szép renométt szerzett a hazai nyomdászatnak. A gyűjteménnyel együtt Mederschitzky úr egy értékes szakkönyvet és egy általa összeírott szakszótárt is adományozott a Szakkörnek. Mindezen tárgyak becses gazdagítását képezik körünk inventáriumának, a miért e köszönetet mondunk az adományozónak. Mint sajnálattal értesülünk, Mederschitzky úr, rongált egészsége miatt, végkép elhagyta már a nyomdászpályát és a villamossági szakmában akarja tehetségét érvényesíteni, mely tudományágban Mederschitzky úr szintén kiváló képzettséggel dicsekedhetik. Noha csak fájlalhatjuk, hogy oly, a mindennapiságon jóval felül álló szakerő, mint Mederschitzky úr, kötelékünkben kilép, mégis nem mulaszthatjuk el legőszintébb jókívánatainknak kifejezést adni, hogy új működési terén a sors anyagi tekintetben is inkább kedvezzen neki, mint eddigelé.

Felkarolásra méltó eszme. A *Jog* című ügyvéd-szaklap életrevaló indítványt tesz, mely szerint még a régi latin jogász-világból átszarmazott ilyforma ósdi jelölése a törvényeknek, mint például: »1893:XXXIII. törvényzikk, Budapest székes főváros kerületi elöljáróságairól«, ekkép reformáltassék: »1893/33. törvényzikk« stb. Igen óhajtható volna, ha törvényalkotási tényezőink figyelemre méltatnák ezen ajánlatot, mert bizony a mai világ olvasóközönsége előtt már nagyon is idegen a római számjelzés.

A Kozmos közgyűlése. A Kozmos-műintézet, könyvnyomda és könyvnyomda r. t. e hó elején tartotta rendes közgyűlését. A felolvasott igazgatósági jelentés szerint az 1893. évi üzlet-eredmény a leírások levonása után 35.919 forintot tesz ki. Ebből 7°/o osztalékot, összesen 28.000 forintot fizetnek a részvényeseknek. Az igazgatóság bejelentette, hogy a társaság az idén haszonnal eladta hirlapvállalatát és hogy a jövő évi közgyűlés célja az az indítványt fogja terjesztetni, hogy az üzleti művelet eredményéből, valamint az utóbbi által felszabadult beruházási tőkéből 80.000 forintnyi összeget a tartalékalaphoz csatoljanak. A közgyűlés a jelentést örömdetes tudomásul vette és elhatározta, hogy a társasági részvénytőkét 1500 új, egyenkint 100 forint névértékű részvény kibocsátása által 550.000 fortra emeli. Ezt a tőkeemelését a vállalat folytonos fejlődése és az üzletkör fokozatos terjedése teszi indokolttá, mely körülmény a forgalmi és üzleti tőkének emelését teszi szükségessé. Az új részvények átvételi joga a részvényeseket illeti meg 120 forint kibocsátási árban. A kibocsátási hasznat a tartalékhoz csatolják.

A Magyar Könyvszemle az Évkönyvről. A *Schönherr* Gyula szerkesztette *Magyar Könyvszemle* ez évi második füzetében megemlékszik Évkönyvünk ez évi folyamáról s a következő elismerő s mindenestre kompetensnek nevezhető recenziót hozza irodalmi rovatában: »Egy szerény viszonyok közt is tisztességgel és szép eredménnyel működő egyesületnek, a Könyvnyomdászok Szakkörének terméke ez a kis kiadvány, melyből immár a kilenczedik évfolyam lát napvilágot. Ez évkönyvet a magyar nyomdászok indították meg s önmaguk látják el a szakmájukba vágó cikkeikkel, melyeknek kettős feladata bizonyosgot tenni a magyar nyomdászat fejlettségéről és elősegíteni annak további haladását. A kötet élén rövid visszaemlékezést találunk a Typographiának, az országos nyomdász-egyesület szakközlönyének 25 éves múltjára. Ács Mihály, Öreg Rákóczi György könyvnyomdatói cz. dolgozatában ügyesen csoportosítja a hazai irodalomtörténet idevágó adatait. Firtinger Károly szemlét tart a hazai nyomdászat újabbnak szakirodalmáról s összeállítja az irodalom termékeinek bibliográfiáját; a kötet e közleménye, mint szakrepertórium, igen

becses és régen érzett hiányt pótol. Épp ily hasznos Augenefeld Miksa jegyzéke a magyar birodalom könyvnyomdairól és a hazai és külföldi könyvnyomdász-egyesületek címjegyzéke. Az évkönyvbe még Pusztai Ferencz, Székely Imre, Kosovitz Rezső, Clement János, Szöllősy Mihály, Somos Árpád, Tichy Ákos és Ormós Béla irtak kisebb-nagyobb cikkeket.«

Új hirdetés-körzet. A *Fischer és Mika* helybeli betűöntő-cég megint új körzetet bocsátott a piacra kétféle nagyságban. Az alakok a régi Feston-körzetből vannak véve s

egyes eltérései a barokk-stílből vannak merítve. E körzet hirdetésekhez, értesítésekhez, különösen pedig régebbi visszaemlékezést tartalmazó nyomtatványokra használható.

Könyvekről. A *Magyar Nyomdából* négy darab igen csinos kiállítású könyvet kaptunk. Örömmel szolgál, ha egy új nyomda termékeiről csak dicsérőleg nyilatkozhatunk és ez alkalommal a dicséret méltán megilleti a beküldő nyomdát, mert minden egyes könyve meglepő csinosággal van kiállítva. Különösen igen sikerült alkotás a Gárdonyi Géza *Április* című kis könyve. A nyomás tisztasága, a beosztás, a papiros és a könyv külső lapja egyaránt jó izlésről tanuskodnak és e könyv becsületére válnék bármely elsőrangú nyomdának. E könyvecskére igazán el lehet mondani, hogy *elegáns* könyv. A Heltai Jenő *Katója* szintén ily sikerült alkotás és méltó párja az előbbinek. Gulliver *Mosolygó figurák* című könyve már címlapjával excellál. E címlap rózsaszínű gyenge hártypapirosra nyomva, két tinta-poczával és a rézsutos és élénk pirossal nyomott fősorral igen jól fest és szintén jó izlésre vall. Belső kiállítása is rendkívül csinos és tiszta. Gárdonyi *Örök naptára* több színben nyomott címlapjával a nyomó ügyességét dicséri, valamint a naptári rész piros formája is. De dicséret illeti a szedőt is, a ki a rendelkezésére álló kevés anyagot nagyon ügyesen csoportosította és alkalmazta e könyv címlapján. Szóval a Magyar Nyomda minden egyes könyvén látszik a szakszerű vezető kéz, a mely hogy több ily sikerült dolog fog még produkálni, mint a most beküldöttek, az eddigiek után bizvást remélhetjük.

Bélyegmentes plakát. Ne tessék örömdeni, nem a pénzügyminiszterium egy új rendeletéről van szó, a melyben a plakátbélyeget eltörli. Sajnos, nagyon távol vagyunk még ettől. Hanem egy eredeti módjáról annak, miként kell a plakátbélyeget, a nyomatási és ragasztási költségeket megtakarítani. A *Nemzeti Ujság* kiadóinak az a pompás ötletük támadt, hogy utczahosszat az *aszfaltra* mázoltatták bádog-patronirozás útján raklámplakátjaikat, a mi nem is mondható rossz gondolatnak és nem lehet az eszmétől az eredetiséget megtagadni. Így kell tehát a plakátbélyeget, a nyomatási és kiragasztási költséget megtakarítani. Vajjon mitszól hozzá a pénzügyigazgatóság?

Halálozások. A vidékről két oldalról is kapunk értesítést kiváló nyomdászok elhunytáról. Ugyanis *Kolozsvárt* f. hó 4-én halt meg *Burckhardt Ágoston* volt nyomdatulajdonos

az ottani nyomdász-egylet alapító tagja és tiszteletbeli elnöke, munkás élete 56-ik évében; *Székesfejérvárt* pedig *Számmér Imre*, országszerte ismert nyomdatulajdonos, szenderült jobb létre f. hó 13-án, 52-ik évében, nagyszámú gyászoló családot hagyva hátra. Utóbbiról jövő számunkban fogunk körülményesebben megemlékezni.

A Raithby, Lawrance és társa leicesteri czég — mint a *Fr. K.* írja — csődöt mondott. Ez az üzlet egy egészen új, különleges stílt teremtett meg a nyomdászatban s minden egyes munkája a szakkörök méltó elismerésében részesült. Ugy Angliában, mint másutt is felmerült a kérdés: vajjon volt-e befolyással a czég bukására a munkáknak ily pazar módon való kiállítása? A *Printers Register*, régebben a legolvasottabb angol szaklap, »Megfizetik-e a finomabb kiállítású nyomtatványokat?» cím alatt egy cikket közöl, a mely oda konkludál, hogy az ilyen »műnyomások« majd minden üzletnek csak kárt okoznak, mert már a szedés maga oly költséges, mikép ha az üzletnek nincs mellette más segédforrása, az ilyen munkákkal csakhamar a tönk szélére jut; azért a könyvnyomdászatnak soha sem szabad a litográfiával versenyezni, vagy arra féltékenykedni, mert még a legköltségesebb berendezésekkel sem érhetünk el olyan hatást, mint a litográfiával. A *Printers Register* végezetül megjegyzi, hogy a legtöbb esetben az okozza a bajt, mert az ilyen művészies kivitelű munkákat is olyan árban állítják elő, mint a legegyszerűbbeket. — A Raithby, Lawrance és társa czég az *angol nemzetközi mintacsérének* is kiadója volt, a melylyel nagy szolgálatot tett a kontinens szakembereinek. E czég bukása bizonyára lehangolólag fog hatni minden oly szakférfúra, kinek szakunk haladása szívében fekszik.

Kéziratok sokszorosítása. Hartwich hallei tanár kezdeményezésére társulat alakult az értékesebb kéziratok fototipografikus sokszorosítására. Ujabb időben nagyobb óvatosságot tanusítanak a könyvtárak kéziratok kiköltésében, sőt egyes értékes kéziratokat nem is adnak ki. E kéziratok sokszorosítása nagy haszonnal járna, mert tanulmányozásuk lehetővé tétetné a tulajdonos könyvtárban való, nem ritkán igen kényelmetlen tartózkodás nélkül. Az egyesület székhelye Leyden és igazgatója du Rien W. N., a leydeni könyvtár vezetője. A tudós könyvtárnok most kérdést intéz a világ összes könyvtáraihoz a részvétel iránt és hogy meghallgassa az egyesület eljárása feletti különböző véleményeket. Az egyesület költségei fedezve volnának, hogy ha találkoznék száz résztvevő, a kiknek mindegyike 100 márkát fizetne.

A lipcei nyomdászati szakiskolát 1893-ban 370 szedő- és nyomó-tanoncz látogatta, kik 12 osztályba voltak beosztva. Az oktatás a következő szakokat foglalta magában: német, latin és francia nyelv, számolás, rajz, geometria, gépészet, szakoktatás. A tudományos oktatás magasabb iskolák tanítóit által végeztetik, míg a szakoktatást gyakorlati nyomdászok adják elő. Az intézet felszerelése és könyvtára folytonos gyarapodásnak örvend. Vezetése egy külön igazgató kezében van összpontosítva, ki felett egy választmány van ellenőrzésül kinevezve; ezen választmány a főnökök és segédek megbízottjaiból áll. 1894-re a tanterv gyökeres megváltoztatása van tervbe véve és pedig olyformán, hogy a szorosan vett szakoktatást az első tanévben megszüntetik és a helyetti a képesítettebb tanulók a negyedik évben tisztán csak szakbeli oktatásban részesíttetnek.

Könyvkötői szakkiállítás rendeztetik *Lipcsében* f. évi augusztus hó 5—12. napjain, a lipcei könyvkötő-czéh 350 éves fennállásának évfordulója alkalmából.

Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története című és Lampel R. czég kiadásában megjelenő illusztrált vállalatból megjelent a 13-ik és 14-ik füzet. Gracza György

e füzetben élénk és élvezetes stílusával az első honvédek toborzását és Jellasich hadi készülődéseit mondja el. Az illusztrációk is füzetről-füzetre érdekesebbek és szebbek. Már eddig mintegy 200 egykorú kép jelent meg s a jelen két füzetben is több mint húsz érdekes és szép illusztráció van. E hasznos és érdekesítő hazafias vállalatot ajánljuk ismételten is olvasóink figyelmébe.

A Magyar Mese- és Mondavilágból, Benedek Elek nagyszabású mesekönyvéből, mely a millenium egyik legmaradandóbb emlékének ígérkezik, megjelent a 9. és 10. füzet. Ezen füzetekben is, mint általában az eddig megjelent füzetekben, minden mese és monda szép s Benedek valóságos virtuóizitást fejt ki abban, hogy az egyszerű naiv mesét megtartván igazi népies karakterében, az mégis irodalmi mű hatását tegye az olvasóra. A Magyar Mese- és Mondavilág egy füzetének ára 25 kr., tíz füzet ára 2 ft 50 kr. Megrendelhető a kiadó Athenaeumnál és minden könyvkereskedőnél.

HIVATALOS RÉSZ.

Figyelmeztetés. Miután a Szakkörnek a Feszty-körkép-jegyeket készpénzért kell vásárolni, ezután azokból nem adhat minden házipénztárosnak s azok csak *Tichy Ákos* titkárnál (Részvénynyomda), *Rencsisovszky* Ferencz pénztárosnál és *Steiner* Adolf számvivőnél lesznek ezután darabonként 32 kr-ért kaphatók.

Körünk megkeresésére *Krecsányi Ignác* úr, a krisztinavárosi szinkör igazgatója, kedvezményes jegyeket bocsátott a kör tagjainak rendelkezésére. Ezen kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként egy krajczárért kaphatók *Weinberger Dezső* (Franklin), *Pamuk Ferencz* (Athenaeum), *Striska Ede* (Hazánk), *Gelléri Mihály* (P. r.-ny.), *Schwind Béla* (Pester Lloyd), *Steiner Adolf* (anya-egylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VI., Csengery-utca 49. II. 22).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	3 frt	I. rendű körszék	35 kr.
Zsölyeszék	90 kr.	II. » »	30 »
I. rendű zártzések	70 »	Földszinti bemenet	20 »
II. » »	55 »	Karzati zártzések	30 »
III. » »	40 »		

Vasárnap és jutalomjátékoknál földszinti bemenetre jegyek nem adatnak ki.

A városligeti szinkör igazgatója, *Feld* Zsigmond úr, Körünk tagjai részére szintén adott mérsékelt árú jegyeket, még pedig a következő helyekre és árakon: zsölye 60 kr., földszint 50 kr., oldalföldszint 30 kr. Szelvények (darabonként 1 kr.) kaphatók: *Tichy Ákos*nál (Részvényny.) és *Rencsisovszky Ferencz* pénztárosnál.

A Kossuth-szoborra utolsó kimutatásunk óta befolytak hozzánk a következő adományok:

Athenaeum-nyomda r.-i. személyzetének adománya:

Harsányi György, *Szabó Dezső* 2—2 frt, *Baló Gyula*, *Bauer K.*, *Cselesnik János*, *Durlák Nándor*, *Flesch József*, *Kammermayer K. Gyula*, *Kiss Ede*, *Krizsány Antal*, *Karacson Aladár*, *Marosán János*, *Pamuk Ferencz*, *Pallósy János*, *Szentgyörgyi Kálmán*, *Vojtovich József* 1—1 frt, *Schiller István* 50, *Bresinger Lajos* 50, *Arm Jakab* 50, *Szabó Imre* 50, *Keller Antal* 50, *Kossut Nándor* 50, *Nikelszky Lajos* 50, *Kasztel József* 50, *Baura Antal* 50, *Schillerwein Ignác* 50, *Wirdsch Károly* 50, *Madarász János* 50, *Baumgartner Fülöp* 50, *Galbavi Ignác* 50, *Ziegler Alajos* 40, *Schmidt Mihály* 30, *Höflinger István* 30, *Grünstein Mór* 30, *Szücs János* 30, *Krecsek Antal* 30, *Györy Gyula* 30, *Elek András* 30, *Boda Elemér* 30, *Szentgyörgyi Sándor* 30, *Szepessy Endre* 20, *Gábos Gerő* 20, *Wandra József* 20, *Bedi Imre* 20, *Cselesnik Gusztáv* 20, *Wagner Antal* 20, *Zimmer-*

mann Ferencz 20, Hirschl Nándor 20, Etmannsdorfer Győző 20, Wandra Lajos 20, Halász József 20, Balogh Géza 20, Dombay Lajos 20, Tomacsek János 20, Balogh János 20, Andreazzy Ferencz 20, Illés Lajos 20, Horváth Antal 20, Schwandtner Lajos 20, Lövy Adolf 20, Drosinger Frigyes 20, Bélián Ferencz 20, Tögel János 20, Surai Franz Vilmos 20, Goldstein Gyula 20, Novák Gusztáv 20, Kästner József 20, Udvaros János 20, Bruckner Kálmán 20, Kun S. 20, Z. S. 20, Kundl Ferencz 20, Balla Ferencz 20, J. Gy. 20, Erdőssy Barnabás 20, Baura Sándor 20, Antal Péter 20, Spisák József 20, Glatz Ferencz 10, Schönwälder Ferencz 10, Csermák József 10, Spitzer Márk 10, Vizsai István 10, Bajek József 10, Ragályi 10 kr., Szánthó István 1 frt. Összesen 39 frt.

A mult számunkban kimutatott 129 frt 25 krral együtt begyűlt eddig hozzánk 168 frt 25 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tisztelettel kérjük lapunk vidéki barátait, legyenek szívesek bennünket mindig a nyomdáváltozásokról értesíteni, hogy azt lapunk boríték-oldalán állandóan és pontosan közölhessük. A változásokat kérjük egy levelező-lapon velünk tudatni.

St. A. B., Kassa. A kívánt változtatást, mint látni tetszik, eszköztük. Csodáljuk, hogy csak most jött rá. Csak egy levelező-lapba kerül vala és már rég megtörténhetett volna. Üdvözlöt!

P. B., Szeged. Elküldtük; használható?

H. V., Sopron. Új címre megy a lap.

B. D., Udvarhely. Véletlen folytán maradt el, e számmal pótoljuk.

Sch. R., Sárospatak. Levelet irtunk, a melyben körülményesen megírtuk, hol található a kéredezett eljárást.

St. J., Nagy-Kanisza. Az előfizetés 1895. június végén jár le, tehát rendben van.

A lap papirosa Dávid K. és Fiától. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * *Főmunkatárs:* BAUER JÁNOS M.

A »GRAFIKAI SZEMLE«

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt = 4 korona,
félévre 1 frt = 2 korona.
Egyes szám ára 20 kr. =
40 fillér.

Az egyes számok nyomdankénti
elárusításával a fővárosban
KUBIN J. colporteur van megbízva.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt = 24 kor.,
féloldal 7 frt = 14 korona,
negyed oldal 4 frt = 8 kor.,
nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
= 5 korona.

Tizenkétszeri közlésnél 30, hat-
szori közlésnél 15% engedtetik.

EGY MAGYAR KORREKTOR ajánlkozik hetilap vagy más művek korrekturájának olvasására, jutányos díjazásért. Cím a kiadóhivatalban.

BÖLE JÓZSEF

NYOMDAI ASZTALOS

BUDAPEST, VII., ISTVÁN-TÉR 9. SZ.

Ajánlja magát különösen **könyvnyomdatulaj-**
donosoknak szedőszekrények s egyéb nyom-
dai berendezések elkészítésére.

Regálisok és szekrények állandóan raktáron vannak és
azonnal szállíthatók.

*Nyomdai szekrény- és állvány-javításokat és vidéki meg-
rendeléseket pontosan eszközöl.*

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivréti, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és kockázottan;

Iró és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvnyomdai munkák részére;

Ilustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelező-lapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tekercesek és ívekben;

Itatós- és szürlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden czélokra;

Fénylemezek (posztónyírólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

Tömöntöde
Galvanoplasztika

A. Numrich & Co.
Lipcse

BETŰÖNTÖDE, RÉZLÉNYIA
és
RÉZBETŰK GYÁRA.

A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja
termékeit szükségleteik beszerzésénél.

**A legkitünőbb kemény érez, igen
olcsó árak és méltányos fizetési
feltételek.**

Próbákkal kívánatra szive-
sen szolgálnak.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYAR

RAKTÁRA

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boriték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

**Vas- és aczelöntvények,
Gáz- és petróleum-motorok,**

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú elhagyása, kis tér-
fogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás
csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világítási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

Papír- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

Könyv- és könyvmdai
szines és fekete festékek gyára.

Huber Mihály

ALAPÍTOTT 1780-BAN.

München és New-York.

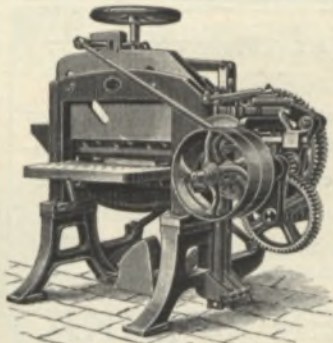
Kizárólagos képviselői Magyarország
és a keleti tartományok részére

Fuchs Dávid
Budapest

IV. kerület, Újvilág-utca 6. sz.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármennemű
megrendelések pontosan eszközöltenek.

Arjegyzékkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgáink.

TELJES GÉPBERENDEZÉSEKET

(légszesz- vagy petroleum-motorokkal, transmisiókkal stb.)

Kő- és könyvnyomdák, litografiai műintézetek, könyvkötészetek, papirdobozkészítő-gyárak, játzókártya-gyárak, papir- és kéregpapir-gyárak, színes papirt előállító gyárak, album-gyárak, dombornyomó-intézetek stb. stb. részére utólérhetlen szép kiállításban és a legjobb szerkezetekkel szállít

Krause Károly gépgyára, Lipcsében.

Főképviselek Ausztria-Magyarországon: Paul Beckert Wien, IV., Starhemberg-Gasse 24. és Galltzenstein H. Budapest, V., Erzsébettér 5. sz., a kiknél mintaraktárak is vannak.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV. ker., Ujvilág-utca 12. szám.

Clichéket, árjegyzékeket, könyveket,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb árakon készít.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

GRAFIKAI SZEMLE

1893. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

megrendelhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

BEIT & PHILIPPI
Fabrik von schwarzen
und bunten
BUCH- & STEINDRUCK-FARBEN
FIRNISSEN.
"HAMMONIA" WALZENMASSE.
HAMBURG & STASSFURT.

FESTÉK-GYÁRA

HAMBURG
ÉS
STASSFURTBAN

Készít fekete és színes

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKEKET
HAMMONIA HENGERANYAGOT
KENCZÉKET.

Vezérképviselet és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK

Főraktár és iroda: BUDAPEST Bálvány-utca 11.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Fénynyomatok
gyorssajtók berendezésével.

Divald Károly Fiai
Műintézete

EPERJES és BUDAPEST
IV., KOSSUTH-UTCZA 1. SZ.
FERENCZIEK BAZÁRA.

Készülnek: **FOTOTYPIA**
CHEMIGRAFIA
AUTOTYPIA

 Árak jutányosak. = Minták kívánatra ingyen.

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER ÉS MIKA

Nagy választékot tart a legkülönbözőbb czélszerű és divatos

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Budapest, Király-uteza 83. sz.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Első Magyar Könyv- és Könyomdai
Festék-Gyár

Kurzweil János és Társa

V., HOLD-UTCZA 25. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 25.

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek,
kenezék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZÍTÉSE.

»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

Telefon 270.

Telefon 270.

WEINWURM ANTAL

fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Keszt mindennemű horganyedzésű duczo autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön berendezés háson kívül fényképfelvétele.

Rust J. H. és Társa

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézléniaiak és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kikiűntelve. * Szolid kivitel.

Ifj. Thümecke Károly Gépgyára

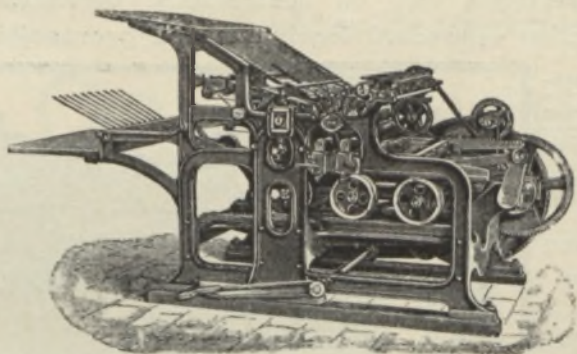
Budapest, IV. kerület, Koronaherczeg-utca 3. szám.

Különlegesség: **Könyvnyomdai gyorsajtókban.**

BOHN és HERBER würzburgi gyorsajtó-gyár egyedüli képviselői.

Accidens-gyorsajtók kézi-
vagy motor-hajtásra.

Szám	Szedéster nagysága mmterekben	Ár forintban
1	300 × 440	1200
2	340 × 480	1300
3	380 × 520	1350
4	420 × 560	1550
5	460 × 610	1750

A gépek Budapestről szállítanak, csomagolással.

Szám	Szedéster nagysága mmterekben	Ár forintban
6	500 × 680	2200
7	550 × 700	2600
8	620 × 850	3000
9	650 × 1000	3400

Kimerítő költségjegyzék kérendő. — 1100 gépen felül üzemben.

Mindennemű gyorsajtó-javítások saját műhelyünkben szakszerűleg végeztetnek.

Transmissiókészülékek komplet kivitele.

KURCZ LIPÓT
ÉS TÁRSA
 CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE
 Budapest
 IV. EÖTVÖS TÉR 82.

KÉSZIT
 mindennemű nyomtatványhoz szükségelt

CLICHÉKET
 Chemigrafia, chromotypia,
 photo-(auto)typia,
 FAMETSZET STB. utján.

TERVEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK
 photolithografiaiilag
 legszelvényben és legelőszelvényben sokszorosíthatók

Tudék megrendelések pontosan
 és julányosan összekötöttek

A

GRAFIKAI SZEMLE

harmadik évfolyamából még néhány kötet rendelkezésre áll. Kötetlenül ára 2 frt.

Könyv- és könyvnyomdai
 festékek gyára.

WÜSTE F.

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
 és könyvnyomdák részére,
 valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű
 festékeket,
 hengeranyagot
 és
 firniszt.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntőde Budapesten.

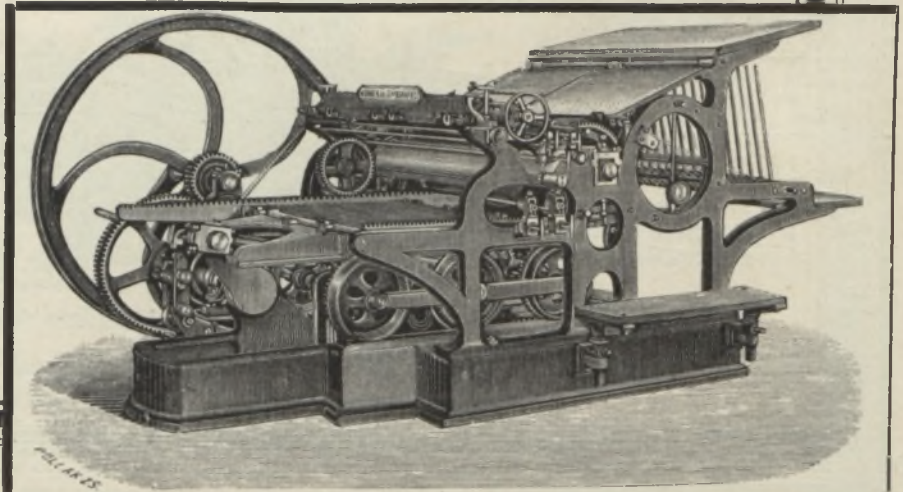
Készít: Egyszerű és kétszínű gyorsajtókat. — Kétszínűnyomású gyorsajtót.
 HUNGARICA láb- és kézi hajtásra berendezett gyorsajtókat.
 Amerikai rendszerű téglanyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Tömítő-készülékeket.

Minden e szakba vágómunkák és javítások elvégeztetnek.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

Schriftgiesserei
Ludwig & Mayer
 Frankfurt a. M.

hat die
 reichste Auswahl
 in
Titel- u. Zierschriften
 modernster Schnitte.

Vorzügliche
 neue **Anzeige- und**
Reklameschriften.

Neue Brodschriften in Fraktur,
 Antiqua und Cursiv
 in kräftigen eleganten Original-Schnitten.

Bestes Metall!
Vorzügl. Guss!
Billige Preise!

Specialität: **Schreibschriften.**

A Könyvnyomdászok
 Szakkörének kiadásában
 m. é. decemberben meg-
 jelent és kapható a

MAGYAR

NYOMDÁSZOK

1894. IX. évfolyama. **ÉVKÖNYVE**

Szerkesztő:
Gelléri Mihály

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre
 67 krajczár.

Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet-
 példány jár.

Az 1887—1893. hét évfolyam ára együtt rendelve
 3 frt, egyenkint 50 kr.

Megrendelhető e lapok kiadóhivatalánál: Budapest, V.
 hold-utca 7. szám.

A vidékről minden egyes példányért 67 krajczár küldendő.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
 20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
 minőségű

Papírárúk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
 Mark

DEPOSÉ

MECHANIKAI MŰHELY

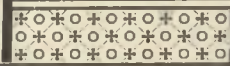
ÓLOMZÁRGYÁRTÁS

Tömöntőde

és

Galvanoplastika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Telefon 450.

BUDAPEST

VI., Desseffy-utca 32. sz.

Egész Nyomdai Berendezések

♦ ♦ ♦ jutányosan és gyorsan fogatosítatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBAN

továbbá

Körzetek és Kizárások

A LEGKÜLÖNFÉLÉBB ÉKITMÉNYEK

és egyéb

Nyomdai felszerelvényekben.

E lap szövege az öntőde belüvel nyomatott.

Nyitra. Huszár István. Irtzer Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reichele Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szakolcza. Skarnitzl József Örökösél.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina« nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károly.
Orosháza. Alstädter M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábeli Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Bölöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzen. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv- nyomdája.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János. Winkler Gusztáv.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Vezéry Ödön. Wachs és Pauncz.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsashegy. Salva Károly.	Szászváros. Fuhmann R. »Minerva« nyomda r.-társ.	Szombathely. Bertalanffy József. Fekete István. Gábel Ágoston. Seiler H. Özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk flók- nyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczky Endre »Szabad- sajtó« nyomdája.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyitrai Gazd. Egyet nyomdája.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Várnai Lipót.	Tapolcza. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája : Steinfeld Jenő.	Szeghalom. Kovács Antal.	Tata. Engländer Jakab.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Freund Gyula. Mangold Sándor. »Posauna« nyomdája. Rácz M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).
Pancsova. Jovanovic Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Segešvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Szegzárd. Báter János. Ujfalussy Lajos.	Tisza-Füred. Löw Sámuel.	Véscez. Kirchner J. E. Özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Wettl és Veronits.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Selmezbánya. Jörges A. Özvegye.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Tolna. Selly József.	Veszprém. Krausz A. Fla. »Petőfi« nyomda. Számmer Imre.
Pécs. Engel Lajos. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs M. özvegye.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székely-Udvarhely. Becsek Dániel.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zala-Egerszeg. Özv. Taly Rozália. Breisach Samu.
Pécska. Ruber István.	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó és Pandurovits.	Székesfejérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny. Klökner József és Társa.	Torda. Pollak Móricz.	Zala. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hirlap« nyomdája
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Sopron. Breiner E. és Fla. Littfass Károly. Romwalter K. és Fla. Rónai Frigyes.	Szemecz. Fischer Náthán.	Török-Szt-Miklós. Rubinsteln Sándor.	Zombolya. Wunder Rezső.
Pöstyén. Gipsz H.	Stájerlak. Rose V.	Szentes. Sima Ferencz. »Szentes és Vidéke« nyom- dája.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsolna. Áldori Manó.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünsfeld Lipót. Stampfel, Éder és Társa. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Sümeg. Horvát Gábor. Nobel Ignác.	Szenicz. Bezzo János és Társa.		
	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusán dr.	Szered. Stern Dávid.		
	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.			

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanović Pajo. Kugli és Deutsch. Rulić Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kapronca. Kostinčer K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengger. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Károly. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubić N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczal horvát könyv- nyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédek egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Egyesy Géza; számvivő Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stáhl-utca 1. Az egylet a központ kivül a következő kerületekre oszlik: **Arad:** Elnök: Varga József; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feninger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Eln.: Rósa Viktor; pénztárnok: Streck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gámán Dezső; pénztárnok: Thummerer János. **Nagy-Várad:** Elnök: Lang József; pénztárnok: Bonczé Tivadar. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Safcsák Rezső. **Pozsony:** Elnök: Kalteisz J.; pénztárnok: Dirmeier Nándor. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

A nagyszombati könyvnyomdászok egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonsági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornvánszky V. könyvnyomdaja, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre. Elnök: Stern Ferencz (Kertész-nyomda, Mária-Valéria-utca 11.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Síte József (Pester Lloyd nyomdaja).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdaja).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társaság).

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timet István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gácsország. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwo drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjewszi András, utóbbi Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopicsev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgsasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Dröszler Flórián. (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyv- és kőnyomdászok és rajzolók egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.). Elnök: Laslovski Kajetan.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Colakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdaja), Kolding (Jütland).

Franciaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdaja Kristianiában.

Olassország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, ezimzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdámunkások általános, kölcsönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografici din România.) Elnök: Nicolae Ionescu, Socecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8., St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinovič György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösben.